

ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด. (2563). แนวทางการพัฒนาสังคมแห่งความสุข "สบายดีอีสาน" สานพลังประชารัฐ 2 นาคู่นานวิถีอีสานไม่ทิ้งกัน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

บทที่ 4

ผลการวิจัย“สบายดีอีสาน”

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาสังคมแห่งความสุข “สบายดีอีสาน” สานพลังประชารัฐ 2 นาคู่นานวิถีอีสานไม่ทิ้งกัน” ซึ่งในการวิจัยในบทนี้ได้มีเป้าหมาย 4 ตำบลที่ได้รับผลกระทบจากการทำนาเกลือและนาข้าว จนให้นาข้าวเปลี่ยนเป็นนาเกลือ นาเกลือขยายพื้นที่มากขึ้นผลกระทบมีมากขึ้นด้วยและพื้นที่ที่มีผลกระทบมากที่สุด 4 พื้นที่ใน 4 ตำบล อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ (1) บ้านฝาง หมู่ 9 ตำบลโพหนอง (2) บ้านโนนงาม หมู่ 11 ตำบลนาคำ (3) บ้านดุงใหญ่ หมู่ 1 ตำบลบ้านดุง และ (4) บ้านประดู่ หมู่ 6 ตำบลศรีสุทโธ ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูล 400 กลุ่มตัวอย่าง ได้ทำการวิเคราะห์แบบสอบถามที่สมบูรณ์ตามจำนวนที่กำหนดตามกลุ่มตัวอย่างไว้ 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 โดยผู้วิจัยได้เสนอรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นฐานบุคคล
  2. การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของ 5 ภาคส่วนในชุมชนท้องถิ่น คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคมและภาคประชาชน
  3. การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว
  4. การประยุกต์ใช้ “วิถีวิธีพอเพียง: สบายดีอีสาน”
  5. การเปรียบเทียบเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานบุคคล
    - 5.1 การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามเพศ
    - 5.2 การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามอายุ
    - 5.3 การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามระดับการศึกษา
    - 5.4 การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามอาชีพ
    - 5.5 การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน
    - 5.6 การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามสถานะความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินในปัจจุบัน
  6. ข้อมูลเชิงคุณภาพ
  7. แนวทางการพัฒนาสังคมแห่งความสุข “สบายดีอีสาน” สานพลังประชารัฐ 2 นาคู่นานวิถีอีสานไม่ทิ้งกัน
- ผลการศึกษามีรายละเอียดสำคัญดังต่อไปนี้

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นฐานบุคคล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างใน 4 ตำบล อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ (1) บ้านฝาง หมู่ 9 ตำบลโพนสูง (2) บ้านโนนงาม หมู่ 11 ตำบลนาคำ (3) บ้านดุงใหญ่ หมู่ 1 ตำบลบ้านดุง และ (4) บ้านประคู้ หมู่ 6 ตำบลศรีสุทโธ ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูล 400 คนและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่เป็นข้อมูลทั่วไปของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานบุคคล

ข้อมูลพื้นฐานบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
เพศ			
	ชาย	182	45.50
	หญิง	218	54.50
อายุ			
	อายุไม่เกิน 40 ปี	58	14.50
	อายุ 41 – 50 ปี	82	20.50
	อายุ 51 - 60 ปี	143	35.75
	อายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป	117	29.25
สถานภาพ			
	โสด	14	3.50
	สมรส	321	80.25
	ม้าย/หย่าร้าง	65	16.25
ระดับการศึกษา			
	ไม่ได้เรียนหนังสือ	18	4.50
	ป.6-ม.3	305	76.25
	ม.6 หรือ ปวช.	62	15.50
	อนุปริญญา หรือ ปวส.	8	2.00
	ปริญญาตรี	3	0.75
	สูงกว่าปริญญาตรี	3	0.75
	ไม่ระบุ	1	0.25

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

	ข้อมูลพื้นฐานบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ			
	ทำนา	230	57.50
	เกษตรกรทั่วไป	65	16.25
	รับจ้างทั่วไป	75	18.75
	ค้าขาย	15	3.75
	ธุรกิจส่วนตัว/ทอผ้า	10	2.50
	รับราชการ	5	1.25
รายได้ต่อเดือน			
	ไม่เกิน 5,000 บาท	148	37.00
	5,001 – 10,000 บาท	195	48.75
	10,001 – 15,000 บาท	44	11.00
	15,001 – 20,000 บาท	12	3.00
	20,001 บาทขึ้นไป	1	0.25
สถานะความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินในปัจจุบัน			
	เจ้าของที่ดินไม่เกิน 5 ไร่	214	53.50
	เจ้าของที่ดินตั้งแต่ 6-15 ไร่	118	29.50
	เจ้าของที่ดินมากกว่า 15 ไร่	31	7.75
	เป็นผู้เช่าที่ดินทำกิน (ทำนาเกลือ)	36	9.00
	เป็นเจ้าของที่ดินทำกิน (ทำนาเกลือ)	1	0.25
	รวม	400	100.00

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานของประชาชนที่อาศัยอยู่ใน 4 ตำบล อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูล 400 คน (ร้อยละ 100) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง อยู่บ้านดูแลครอบครัว (ร้อยละ 54.50) มีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 65.00) มีสถานภาพสมรสแล้ว (ร้อยละ 80.25) มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษาตอนต้น (ป.6-ม.3) (ร้อยละ 76.25) มีอาชีพทำนา เป็นชาวนา (ร้อยละ 57.50) ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท (ร้อยละ 85.75) ที่สำคัญประชาชนส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่ดินทำกินในปัจจุบันครอบครองไม่เกิน 15 ไร่ (ร้อยละ 83.00)

4.2 การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น

ประชาชนในพื้นที่ 4 ตำบล อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ (1) บ้านฝาง หมู่ 9 ตำบลโพนสูง (2) บ้านโนนงาม หมู่ 11 ตำบลนาคำ (3) บ้านดุงใหญ่ หมู่ 1 ตำบลบ้านดุง และ (4) บ้านประดู่ หมู่ 6 ตำบลศรีสุทโธ มีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคมและภาคประชาชนโดยมีผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

4.2.1 ระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว โดยภาพรวม

ตารางที่ 4.2 แสดงระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น	Mean	S.D.	ระดับ
ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรม	5.48	0.61	มากที่สุด
ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อความทันสมัยของครอบครัว	5.17	0.72	มาก
ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่	4.97	0.91	มาก
ด้านการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	5.16	0.80	มาก
รวม	5.19	0.57	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.2 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมาก (ค่าเฉลี่ย 5.19) เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่าทุกด้านประชาชนกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่นอยู่ในระดับมากขึ้นไป เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้

ระดับมากที่สุด ได้แก่ (1) ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรม (ค่าเฉลี่ย 5.48) อยู่ในระดับมาก ได้แก่ (2) ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อความทันสมัยของครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 5.17) (3) ด้านการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ค่าเฉลี่ย 5.16) และ (4) ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ (ค่าเฉลี่ย 4.97)

4.2.2 ระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของในชุมชนท้องถิ่น จำแนกตามด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรม

ตารางที่ 4.3 แสดงการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น จำแนกตามด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรม

ข้อ	ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรม	Mean	S.D.	ระดับ
1	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน	5.39	0.79	มากที่สุด
2	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมประจำหมู่บ้าน	5.48	0.68	มากที่สุด

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อ	ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรม	Mean	S.D.	ระดับ
3	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา	5.49	0.69	มากที่สุด
4	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทำบุญตามเทศกาลประจำหมู่บ้าน	5.52	0.70	มากที่สุด
5	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณีลอยกระทงทำบุญประจำหมู่บ้าน	5.51	0.67	มากที่สุด
รวม		5.48	0.61	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.3 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น จำแนกตามด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมีส่วนร่วมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 5.48) เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น ในเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทำบุญตามเทศกาลประจำหมู่บ้านมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 5.52) อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาในเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณีลอยกระทง ทำบุญประจำหมู่บ้าน อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 5.51) แต่ในเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 5.39) แต่ยังคงอยู่ในระดับมากที่สุด

4.2.3 ระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัวของ 5 ภาคส่วนในชุมชนท้องถิ่น จำแนกตามด้านการมีส่วนร่วมเพื่อความทันสมัยของครอบครัว

ตารางที่ 4.4 แสดงระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น จำแนกตามด้านการมีส่วนร่วมเพื่อความทันสมัยของครอบครัว

ข้อ	ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อความทันสมัยของครอบครัว	Mean	S.D.	ระดับ
1	การอบรมความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน	5.29	0.80	มากที่สุด
2	การฝึกใช้ภาษาไทยในการติดต่อราชการ	5.14	0.83	มาก
3	การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยติดต่อสื่อสารกันในหมู่บ้าน	5.08	0.95	มาก
4	การรับข่าวสาร เสียงตามสาย จากหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน	5.21	0.96	มากที่สุด
5	การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนข่าวสารการพัฒนาอาชีพกับเพื่อนบ้าน	5.11	0.93	มาก
รวม		5.17	0.72	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.4 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น จำแนกตามด้านการมีส่วนร่วมเพื่อความทันสมัยของครอบครัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมาก (ค่าเฉลี่ย 5.17) เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัวในชุมชนท้องถิ่น ในเรื่องการอบรมความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 5.29) อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมากที่สุด แต่มีส่วนร่วมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยติดต่อกันในหมู่บ้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย 5.08)

4.2.4 ระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัวในชุมชนท้องถิ่น จำแนกตามด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่

ตารางที่ 4.5 แสดงระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัวในชุมชนท้องถิ่น
จำแนกตามด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่

ข้อ	ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่	Mean	S.D.	ระดับ
1	การมีส่วนร่วมประกอบพิธีกรรม ความเชื่อ พิธีประจำต้นไม้ ฝึป่าของหมู่บ้าน	4.80	1.19	มาก
2	การมีส่วนร่วมแต่งกายตามอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง	5.11	0.95	มาก
3	การมีส่วนร่วมเป็นผู้ดำเนินกิจกรรม ประกอบพิธีการในประเพณี ประจำหมู่บ้าน	5.13	1.05	มาก
4	การมีส่วนร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมการใช้ภาษา อาหาร ประจำกลุ่มชาติพันธุ์	5.01	1.07	มาก
5	การมีส่วนร่วมสร้างผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์	4.80	1.20	มาก
รวม		4.97	0.91	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.5 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น จำแนกตามด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมาก (ค่าเฉลี่ย 4.97) เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น ในเรื่องการมีส่วนร่วมเป็นผู้ดำเนินกิจกรรม ประกอบพิธีการในประเพณี ประจำหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 5.13) อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก แต่จะมีค่าเฉลี่ยน้อยลงเมื่อประชาชนต้องมีส่วนร่วมประกอบพิธีกรรม ความเชื่อ พิธีประจำต้นไม้ ฝึป่าของหมู่บ้าน รวมถึงการมีส่วนร่วมสร้างผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ (ค่าเฉลี่ย 4.80) อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมากค่อนข้างน้อยเช่นกัน

4.2.5 ระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัวในชุมชนท้องถิ่น
 จำแนกตามด้านการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 ตารางที่ 4.6 แสดงระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของสมาชิกในครอบครัวในชุมชนท้องถิ่น
 จำแนกตามด้านการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
 พอเพียง

ข้อ	ด้านการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนครัวเรือนตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	Mean	S.D.	ระดับ
1	การมีส่วนร่วมฝึกอบรมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจาก หน่วยงานรัฐ	5.19	0.89	มาก
2	การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากภาคเอกชน	5.17	0.83	มาก
3	การได้รับความสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการ พัฒนาอาชีพของตนเอง	5.09	1.01	มาก
4	การมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมพัฒนาอาชีพ การถ่ายทอด ความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในท้องถิ่น	5.11	0.98	มาก
5	การมีส่วนร่วมสร้างกลุ่มอาชีพในหมู่บ้าน	5.26	0.94	มากที่สุด
รวม		5.16	0.80	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.6 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชน
 ท้องถิ่น จำแนกตามด้านการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
 พอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมาก (ค่าเฉลี่ย 5.16) เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า
 ประชาชนมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น ในเรื่องการมีส่วนร่วมสร้างกลุ่มอาชีพใน
 หมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 5.26) อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมากที่สุด แต่มีค่าเฉลี่ยลดลงเมื่อการได้รับความ
 สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการพัฒนาอาชีพของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 5.09) อยู่ในระดับมีส่วนร่วม
 มากเช่นกัน

4.3 การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว

การวิเคราะห์ระดับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัวของประชาชน 5 ภาคส่วน ได้แก่ ภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคประชาสังคมในชุมชนท้องถิ่น 4 พื้นที่ใน 4 ตำบล อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ (1) บ้านผาง หมู่ 9 ตำบลโพนสูง (2) บ้านโนนงาม หมู่ 11 ตำบลนาคำ (3) บ้านดุงใหญ่ หมู่ 1 ตำบลบ้านดุง และ (4) บ้านประดู่ หมู่ 6 ตำบลศรีสุทโธ มีผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

4.3.1 ระดับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัวโดยภาพรวมและรายด้าน การวิเคราะห์ระดับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัวทั้ง 5 ด้าน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 4.7 แสดงระดับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัวโดยภาพรวม

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ใน ระดับครอบครัว	Mean	S.D.	ระดับ
ด้านการปลูกพืชผสมผสานทำการเกษตร	5.46	0.67	มากที่สุด
ด้านการออมทรัพย์	5.15	0.71	มาก
ด้านการทำอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ของครอบครัว	5.03	0.87	มาก
ด้านการเอื้ออาทรเกื้อกูลต่อกัน	5.12	0.85	มาก
ด้านการดำรงมั่นในภูมิปัญญาความเชื่อของท้องถิ่น	5.18	0.65	มาก
รวม	5.19	0.56	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.7 พบว่า ระดับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัวของประชาชน 5 ภาคส่วนในชุมชนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก (ค่าเฉลี่ย 5.19) เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัวอยู่ในระดับมากขึ้นไปทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้

- 1) ด้านการปลูกพืชผสมผสานทำการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 5.46)
- 2) ด้านการดำรงมั่นในภูมิปัญญาความเชื่อของท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 5.18)
- 3) ด้านการออมทรัพย์ (ค่าเฉลี่ย 5.15)
- 4) ด้านการเอื้ออาทรเกื้อกูลต่อกัน (ค่าเฉลี่ย 5.12)
- 5) ด้านการทำอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ของครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 5.03)

4.3.2 ระดับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว จำแนกตามด้านการปลูกพืชผสมผสานทำการเกษตร

ตารางที่ 4.8 แสดงระดับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว
จำแนกตามด้านการปลูกพืชผสมผสานทำการเกษตร

ข้อ	ด้านการปลูกพืชผสมผสานทำการเกษตร	Mean	S.D.	ระดับ
1	การทำอาชีพเกษตรกรรมเพื่อการดำรงชีพเฉพาะ ครอบครัว	5.46	0.67	มากที่สุด
2	การทำอาชีพเกษตรกรรมแบบผสมผสาน	5.15	0.71	มาก
3	การทำอาชีพเกษตรกรรมเป็นการค้าขายหลักของ ครอบครัว	5.03	0.87	มาก
4	การปลูกพืชผักสวนครัวไว้บริโภคในครัวเรือน	5.12	0.85	มาก
5	การปลูกพืชผัก ไม้ยืนต้น ผสมผสานการเลี้ยงสัตว์ไว้ ในบริเวณบ้าน	5.18	0.65	มาก
รวม		5.19	0.56	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.8 พบว่า ระดับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว จำแนกตามด้านการปลูกพืชผสมผสานทำการเกษตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก (ค่าเฉลี่ย 5.19) เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า ประชาชนมีการปฏิบัติในเรื่องการทำอาชีพเกษตรกรรมเพื่อการดำรงชีพเฉพาะครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 5.49) อยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด และจะมีการปฏิบัติที่ลดลงในเรื่องการทำอาชีพเกษตรกรรมเป็นการค้าขายหลักของครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 5.03) อยู่ในระดับการปฏิบัติมากแต่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด

4.3.3 ระดับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว จำแนกตามด้านการออมทรัพย์

ตารางที่ 4.9 แสดงระดับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว
จำแนกตามด้านการออมทรัพย์

ข้อ	ด้านการออมทรัพย์	Mean	S.D.	ระดับ
1	การวางแผนใช้จ่ายแต่ละเดือนของสมาชิกในครอบครัว	5.19	0.81	มาก
2	การประหยัดใช้สิ่งของในครัวเรือน	5.21	0.83	มากที่สุด
3	การรู้จักมัธยัสถ์ใช้เงินอย่างมีคุณค่า	5.25	0.81	มากที่สุด

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ข้อ	ด้านการออมทรัพย์	Mean	S.D.	ระดับ
4	การลด ละ เลิกอบายมุข	4.93	1.31	มาก
5	การออมเงินด้วยการฝากสหกรณ์ออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน ธนาคาร	5.16	0.94	มาก
รวม		5.15	0.71	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.9 พบว่า ระดับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว จำแนกตามด้านการออมทรัพย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก (ค่าเฉลี่ย 5.15) เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า ประชาชนมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัวในเรื่องการรู้จักมัธยัสถ์ใช้เงินอย่างมีคุณค่า (ค่าเฉลี่ย 5.25) และการประหยัดใช้สิ่งของในครัวเรือน (ค่าเฉลี่ย 5.21) อยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด แต่ลดลงในการลด ละ เลิกอบายมุข (ค่าเฉลี่ย 4.93) อยู่ในระดับมากแต่ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

4.3.4 ระดับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว จำแนกตามด้านการทำอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ของครอบครัว

ตารางที่ 4.10 แสดงระดับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว
จำแนกตามด้านการทำอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ของครอบครัว

ข้อ	ด้านการทำอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ของครอบครัว	Mean	S.D.	ระดับ
1	การรับงานเสริมมาทำที่บ้าน	5.07	0.94	มาก
2	การรวมกลุ่มอาชีพกับสมาชิกผลิตสินค้าขายในหมู่บ้าน	5.01	1.01	มาก
3	การรวมกลุ่มอาชีพผลิตสินค้าส่งออกขายนอกหมู่บ้าน	5.06	1.01	มาก
4	การไปทำงานชั่วคราวนอกฤดูกาลอาชีพหลักของครอบครัว	4.99	1.04	มาก
5	การสมัครทำงานนอกเวลาของหน่วยงานรัฐในหมู่บ้าน	5.05	1.01	มาก
รวม		5.03	0.87	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.10 พบว่า ระดับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว จำแนกตามด้านการทำอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ของครอบครัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก (ค่าเฉลี่ย 5.03) เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า ประชาชนมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว ในเรื่องการรับงานเสริมมาทำที่

บ้าน (ค่าเฉลี่ย 5.07) อยู่ในระดับปฏิบัติมาก แต่จะไม่ค่อยไปทำงานชั่วคราวนอกฤดูกาลอาชีพหลักของครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 4.99) ซึ่งอยู่ในระดับมากก็จริงแต่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

4.3.5 ระดับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว

จำแนกตามด้านการเอื้ออาทรเกื้อกูลต่อกัน

ตารางที่ 4.11 แสดงระดับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว จำแนกตามด้านการเอื้ออาทรเกื้อกูลต่อกัน

ข้อ	ด้านการเอื้ออาทรเกื้อกูลต่อกัน	Mean	S.D.	ระดับ
1	การทำบุญร่วมกิจกรรมกับชาวบ้านในหมู่บ้าน	5.20	0.88	มากที่สุด
2	การบริจาคทาน ทุนทรัพย์ให้แก่ผู้ยากไร้	5.08	1.01	มาก
3	การแบ่งปันสิ่งของที่จำเป็นช่วยเหลือกันในครอบครัว	5.13	0.99	มาก
4	การให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางที่ดีเมื่อสมาชิกครอบครัวทำผิดพลาด	5.08	1.04	มาก
5	การเปิดโอกาสให้ทุกคนในครอบครัวพัฒนาตัวเองด้วยความ เป็นประชาธิปไตย	5.12	1.09	มาก
รวม		5.12	0.85	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.11 พบว่า ระดับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว จำแนกตามด้านการเอื้ออาทรเกื้อกูลต่อกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก (ค่าเฉลี่ย 5.12) เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า ประชาชนมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัวในเรื่องการทำบุญร่วมกิจกรรมกับชาวบ้านในหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 5.20) อยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด แต่ประชาชนมีการให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางที่ดีเมื่อสมาชิกครอบครัวทำผิดพลาด และการบริจาคทาน ทุนทรัพย์ให้แก่ผู้ยากไร้ ถึงแม้ว่าจะอยู่ในระดับมากก็ตาม (ค่าเฉลี่ย 5.08) แต่ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

4.3.6 ระดับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว

จำแนกตามด้านการดำรงมั่นในภูมิปัญญาความเชื่อของท้องถิ่น

ตารางที่ 4.12 แสดงระดับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว จำแนกตามด้านการดำรงมั่นในภูมิปัญญาความเชื่อของท้องถิ่น

ข้อ	ด้านการดำรงมั่นในภูมิปัญญาความเชื่อของท้องถิ่น	Mean	S.D.	ระดับ
1	การใช้ภาษาถิ่น ภาษาเฝ้า ภาษากลุ่มชาติพันธุ์เป็นกิจวัตร ในการสื่อสาร	5.11	0.99	มาก
2	การเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของป่าประจำหมู่บ้าน	5.18	0.91	มาก

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ข้อ	ด้านการดำรงมั่นในภูมิปัญญาความเชื่อของท้องถิ่น	Mean	S.D.	ระดับ
3	การเข้าร่วมประเพณี วัฒนธรรมของหมู่บ้านเป็นประจำ	5.32	0.83	มากที่สุด
4	การอบรมสั่งสอน ถ่ายทอดภูมิปัญญาที่สืบมาแต่โบราณ ให้แก่ลูกหลาน	5.20	0.85	มากที่สุด
5	การใช้ยาสมุนไพรที่บรรพบุรุษรักษาโรคภัยของคนใน หมู่บ้าน	5.11	0.92	มาก
รวม		5.18	0.65	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.12 พบว่า ระดับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว จำแนกตามด้านการดำรงมั่นในภูมิปัญญาความเชื่อของท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก (ค่าเฉลี่ย 5.18) เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า ประชาชนมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว ในเรื่องการเข้าร่วมประเพณี วัฒนธรรมของหมู่บ้านเป็นประจำ (ค่าเฉลี่ย 5.32) และการอบรมสั่งสอน ถ่ายทอดภูมิปัญญาที่สืบมาแต่โบราณให้แก่ลูกหลาน (ค่าเฉลี่ย 5.20) อยู่ในระดับการปฏิบัติมากที่สุด แต่มีการใช้ยาสมุนไพรที่บรรพบุรุษรักษาโรคภัยของคนในหมู่บ้าน และการใช้ภาษาถิ่น ภาษาเฝ้า ภาษากลุ่มชาติพันธุ์เป็นกิจวัตรในการสื่อสาร (ค่าเฉลี่ย 5.11) มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุดแต่ยังอยู่ในระดับมากเช่นกัน

4.4 การนำแนวคิดเชิงประยุกต์ใช้ “นวัตกรรม วิถีพอเพียง”

ผู้วิจัยได้กำหนดไว้เป็น 2 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ (1) ประชาชนที่มีการประยุกต์ใช้ในมิติด้านวิถีชีวิตพอเพียง (2) ประชาชนที่มีการประยุกต์ใช้ในมิติที่เป็นวิถีในการแสดงพฤติกรรมด้านความพอเพียง ดังมีรายละเอียดสำคัญดังต่อไปนี้

4.4.1 วิถีพอเพียง

“วิถีพอเพียง” เป็นการวิเคราะห์แบบวัดการสร้างความรอบรู้ของชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง (6 ด้าน 15 ตัวชี้วัด) ที่เป็นการวัดภาพรวมในการดำรงชีวิต ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านจิตใจ และด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.4.1.1 ระดับวิถีพอเพียง โดยภาพรวมและรายด้าน

ตารางที่ 4.13 แสดงระดับวิถีพอเพียง จำแนกโดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อ	วิถีพอเพียง	Mean	S.D.	ระดับ
1	ด้านสังคมวัฒนธรรม	5.39	0.69	มากที่สุด
2	ด้านเศรษฐกิจ	5.09	0.73	มาก
3	ด้านจิตใจ	5.20	0.79	มากที่สุด
4	ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	5.02	0.81	มาก
รวม		5.17	0.59	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.13 พบว่า ระดับวิถีพอเพียง จำแนกโดยภาพรวมและรายด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 5.17) เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ประชาชนมีวิถีพอเพียง ด้านสังคมวัฒนธรรม (ค่าเฉลี่ย 5.39) รองลงมาด้านด้านจิตใจ (ค่าเฉลี่ย 5.20) อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ย 5.09) โดยมีด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย 5.02) แต่ยังคงอยู่ในระดับปฏิบัติมากเช่นเดียวกัน

4.4.1.2 ระดับวิถีพอเพียง จำแนกตามด้านสังคมวัฒนธรรม

ตารางที่ 4.14 แสดงระดับวิถีพอเพียง จำแนกตามด้านสังคมวัฒนธรรม

ข้อ	ด้านสังคมวัฒนธรรม	Mean	S.D.	ระดับ
1	ความสามัคคีร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	5.29	0.83	มากที่สุด
2	การมีส่วนร่วมเป็นผู้ทำข้อตกลงประชาคมของหมู่บ้าน	5.41	0.76	มากที่สุด
3	การร่วมงานวัฒนธรรม ประเพณีของหมู่บ้าน	5.42	0.76	มากที่สุด
4	การดำรงตนเป็นผู้ยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย	5.42	0.79	มากที่สุด
5	การร่วมกันให้หมู่บ้านปลอดอบายมุข	5.42	0.77	มากที่สุด
รวม		5.39	0.69	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.14 พบว่า ระดับวิถีพอเพียง จำแนกตามด้านสังคมวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 5.39) เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า ประชาชนมีวิถีพอเพียง ในเรื่องการร่วมงานวัฒนธรรม ประเพณีของหมู่บ้าน การร่วมกันให้หมู่บ้านปลอดอบายมุข และการดำรงตนเป็นผู้ยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ย 5.42) อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แต่มีวิถีพอเพียงในเรื่องของความสามัคคีร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 5.29) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่ยังคงอยู่ในระดับปฏิบัติมากเช่นเดียวกัน

4.4.1.3 ระดับวิถีพอเพียง จำแนกตามด้านเศรษฐกิจ

ตารางที่ 4.15 แสดงระดับวิถีพอเพียง จำแนกตามด้านเศรษฐกิจ

ข้อ	ด้านเศรษฐกิจ	Mean	S.D.	ระดับ
1	การลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นในชีวิตประจำวัน	5.13	0.89	มาก
2	การจัดทำบัญชีครัวเรือน	4.90	1.25	มาก
3	การสร้างรายได้เสริมเพิ่มรายได้หลักในครอบครัว	5.25	0.85	มากที่สุด
4	การรวมกลุ่มพัฒนาอาชีพเป็นวิสาหกิจชุมชน	5.07	0.95	มาก
5	การออมเงิน ประหยัดมรดกใช้ในการใช้จ่ายเงิน	5.10	0.98	มาก
รวม		5.09	0.73	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.15 พบว่า ระดับวิถีพอเพียง จำแนกตามด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 5.09) เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า ประชาชนมีวิถีพอเพียง ในเรื่องการสร้างรายได้เสริมเพิ่มรายได้หลักในครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 5.25) อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แต่มีวิถีพอเพียงในเรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือน (ค่าเฉลี่ย 4.90) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่ยังคงอยู่ในระดับปฏิบัติมากเช่นเดียวกัน

4.4.1.4 ระดับวิถีพอเพียง จำแนกตามด้านจิตใจ

ตารางที่ 4.16 แสดงระดับวิถีพอเพียง จำแนกตามด้านจิตใจ

ข้อ	ด้านจิตใจ	Mean	S.D.	ระดับ
1	การดำรงชีพด้วยการยึดมั่นในศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม	5.18	0.87	มาก
2	การทำบุญหมู่บ้าน	5.28	0.84	มากที่สุด
3	การช่วยเหลือบริจาคทรัพย์ สิ่งของให้แก่คนที่ยากจน	5.19	0.96	มาก
4	ความรักความผูกพันในครอบครัว	5.20	0.97	มากที่สุด
5	ความพึงพอใจในการดำรงชีวิตร่วมกันในหมู่บ้าน	5.15	1.02	มาก
รวม		5.20	0.79	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.16 พบว่า ระดับวิถีพอเพียง จำแนกตามด้านจิตใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 5.20) เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า ประชาชนมีวิถีพอเพียง ในเรื่องการทำบุญหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 5.28) อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แต่มีวิถีพอเพียงในเรื่องของความพึงพอใจในการดำรงชีวิตร่วมกันในหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 5.15) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่ยังคงอยู่ในระดับปฏิบัติมากเช่นเดียวกัน

4.4.1.5 ระดับวิถีพอเพียง จำแนกตามด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 4.17 แสดงระดับวิถีพอเพียง จำแนกตามด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อ	ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	Mean	S.D.	ระดับ
1	การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านให้เกิดประโยชน์	5.02	0.93	มาก
2	การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของส่วนรวมให้เกิดความคุ้มค่า	5.10	0.86	มาก
3	การร่วมมือกันใช้พลังงานทดแทน	4.94	1.02	มาก
4	การจัดการขยะในหมู่บ้านไม่ส่งผลกระทบต่อคน หมู่บ้าน และสิ่งแวดล้อม	5.03	1.00	มาก
5	การร่วมมือกันปลูกต้นไม้เพิ่มเติมให้กับหมู่บ้าน อนุรักษ์ป่าชุมชน	5.00	1.08	มาก
รวม		5.02	0.81	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.17 พบว่า ระดับวิถีพอเพียง จำแนกตามด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 5.02) เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า ประชาชนมีวิถีพอเพียง ในเรื่องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของส่วนรวมให้เกิดความคุ้มค่า (ค่าเฉลี่ย 5.10) อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แต่มีวิถีพอเพียงในเรื่องของการร่วมมือกันใช้พลังงานทดแทน (ค่าเฉลี่ย 4.94) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่ยังอยู่ในระดับปฏิบัติมากเช่นเดียวกัน

4.4.2 วิถีพอเพียง

“วิถีพอเพียง” เป็นการวิเคราะห์แบบวัดการสร้างความรอบรู้ของชุมชนต้นแบบ เศรษฐกิจพอเพียง (6 ด้าน 15 ตัวชี้วัด) ที่เป็นการวัดภาพรวมในการดำรงชีวิต ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความประหยัดมัธยัสถ์ ด้านการลดรายจ่าย ด้านจิตใจ และด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.4.2.1 ระดับวิธีพอเพียง โดยภาพรวมและรายด้าน

ตารางที่ 4.18 แสดงระดับวิธีพอเพียง จำแนกโดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อ	วิธีพอเพียง	Mean	S.D.	ระดับ
1	ด้านความประหยัดมัธยัสถ์	5.27	0.66	มากที่สุด
2	ด้านการลดรายจ่าย	5.22	0.66	มากที่สุด
3	ด้านการเพิ่มรายได้	5.17	0.72	มาก
4	ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	5.10	0.85	มาก
5	ด้านการเอื้ออารีต่อกัน	4.97	1.11	มาก
รวม		5.15	0.60	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.18 พบว่า ระดับวิธีพอเพียง จำแนกโดยภาพรวมและรายด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 5.15) เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ประชาชนมีวิธีพอเพียง ด้านความประหยัดมัธยัสถ์ (ค่าเฉลี่ย 5.27) รองลงมาด้านการลดรายจ่าย (ค่าเฉลี่ย 5.22) อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีด้านการเอื้ออารีต่อกันมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.97) แต่ยังคงอยู่ในระดับปฏิบัติมาก เช่นกัน

4.4.2.2 ระดับวิธีพอเพียง จำแนกตามด้านความประหยัดมัธยัสถ์

ตารางที่ 4.19 แสดงระดับวิธีพอเพียง จำแนกตามด้านความประหยัดมัธยัสถ์

ข้อ	ด้านความประหยัดมัธยัสถ์	Mean	S.D.	ระดับ
1	การใช้จ่ายไม่ฟุ่มเฟือยทั้งตนเองและครอบครัว	5.26	0.87	มากที่สุด
2	การมีเงินออมไว้ในกองทุน หรือกลุ่มออมทรัพย์	5.33	0.75	มากที่สุด
3	การมีเงินออมในธนาคาร	5.38	0.79	มากที่สุด
4	การมีประกันชีวิตไว้กับบริษัทเอกชน	5.22	0.88	มากที่สุด
5	การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย	5.14	1.15	มาก
รวม		5.27	0.66	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.19 พบว่า ระดับวิธีพอเพียง จำแนกตามด้านความประหยัดมัธยัสถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 5.27) เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า ประชาชนมีวิธีพอเพียง ในเรื่องการมีเงินออมในธนาคาร (ค่าเฉลี่ย 5.38) รองลงมาเรื่องการมีเงินออมไว้ในกองทุน หรือกลุ่มออมทรัพย์ (ค่าเฉลี่ย 5.33) อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แต่มีวิธีพอเพียงในเรื่องการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย (ค่าเฉลี่ย 5.14) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

4.4.2.3 ระดับวิธีพอเพียง จำแนกตามด้านการลดรายจ่าย

ตารางที่ 4.20 แสดงระดับวิธีพอเพียง จำแนกตามด้านการลดรายจ่าย

ข้อ	ด้านการลดรายจ่าย	Mean	S.D.	ระดับ
1	การปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ในพื้นที่บริเวณบ้าน	5.34	0.85	มากที่สุด
2	การลดอบายมุข (กินให้น้อยลง หรือเกี่ยวข้องให้น้อยลง)	5.33	0.76	มากที่สุด
3	การละอบายมุข (ละการเกี่ยวข้องอบายมุข เช่น เข้าพรรษา ทุกวันพระ)	5.28	0.84	มากที่สุด
4	การเลิกอบายมุข	4.93	1.34	มาก
5	การซื้อสิ่งของใช้เท่าที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ	5.25	0.95	มากที่สุด
รวม		5.22	0.66	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.20 พบว่า ระดับวิธีพอเพียง จำแนกตามด้านการลดรายจ่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 5.22) เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า ประชาชนมีวิธีพอเพียง ในเรื่องการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ในพื้นที่บริเวณบ้าน (ค่าเฉลี่ย 5.34) อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แต่มีวิธีพอเพียงในเรื่องของการเลิกอบายมุข (ค่าเฉลี่ย 4.93) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่ยังอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

4.4.1.4 ระดับวิธีพอเพียง จำแนกตามด้านการเพิ่มรายได้

ตารางที่ 4.21 แสดงระดับวิธีพอเพียง จำแนกตามด้านการเพิ่มรายได้

ข้อ	ด้านการเพิ่มรายได้	Mean	S.D.	ระดับ
1	การประกอบอาชีพที่สุจริตเพิ่มขึ้นเป็นอาชีพที่สอง	5.30	0.79	มากที่สุด
2	การผลิตสินค้าส่งให้ร้านหรือตัวแทน	5.20	0.82	มากที่สุด
3	การรวมกลุ่มกับเพื่อนบ้านสร้างอาชีพหารายได้เพิ่ม	5.26	0.83	มากที่สุด
4	การเพิ่มพื้นที่ ขยายหรือเพิ่มจำนวนผลผลิตจากอาชีพเดิม เพื่อสร้างรายได้	5.03	1.09	มาก
5	การเดินทางไปรับจ้างทั่วไปทั้งในและนอกหมู่บ้าน	5.08	0.96	มาก
รวม		5.17	0.72	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.21 พบว่า ระดับวิธีพอเพียง จำแนกตามด้านการเพิ่มรายได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 5.17) เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า ประชาชนมีวิธีพอเพียง ในเรื่องการประกอบอาชีพที่สุจริตเพิ่มขึ้นเป็นอาชีพที่สอง (ค่าเฉลี่ย 5.30) อยู่ในระดับมาก

ที่สุดมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แต่มีวิธีพอเพียงในเรื่องของการเพิ่มพื้นที่ ขยายหรือเพิ่มจำนวนผลผลิตจากอาชีพเดิมเพื่อสร้างรายได้ (ค่าเฉลี่ย 5.03) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่ยังอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

4.4.1.5 ระดับวิธีพอเพียง จำแนกตามด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ตารางที่ 4.22 แสดงระดับวิธีพอเพียง จำแนกตามด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ข้อ	ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	Mean	S.D.	ระดับ
1	การใช้เทคโนโลยีเก็บข้อมูลชุมชนเพื่อสื่อสารข้อมูลกับเพื่อนในหมู่บ้าน	5.09	0.96	มาก
2	การรับความรู้จากการถ่ายทอดภูมิปัญญาผ่านศูนย์การเรียนรู้ในหมู่บ้าน	5.09	0.95	มาก
3	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายในหมู่บ้าน	5.15	0.93	มาก
4	การมีส่วนร่วมสร้างกลุ่มเครือข่ายทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน	5.07	0.99	มาก
5	การเดินทางศึกษาดูงานนอกหมู่บ้านด้านเศรษฐกิจพอเพียง	5.08	1.07	มาก
รวม		5.10	0.85	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.22 พบว่า ระดับวิธีพอเพียง จำแนกตามด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 5.10) เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า ประชาชนมีวิธีพอเพียง ในเรื่องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายในหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 5.15) อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แต่มีวิธีพอเพียงในเรื่องของการมีส่วนร่วมสร้างกลุ่มเครือข่ายทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 5.07) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่ยังอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

4.4.1.6 ระดับวิธีพอเพียง จำแนกตามด้านการเอื้ออารีต่อกัน

ตารางที่ 4.23 แสดงระดับวิธีพอเพียง จำแนกตามด้านการเอื้ออารีต่อกัน

ข้อ	การเอื้ออารีต่อกัน	Mean	S.D.	ระดับ
1	การช่วยเหลือคนยากจน	4.84	1.20	มาก
2	การช่วยเหลือบริจาคสิ่งของให้ผู้ด้อยโอกาส	4.91	1.28	มาก
3	ความรู้รักสามัคคีในครอบครัว	5.04	1.23	มาก
4	ความรู้รักสามัคคีในชุมชน	5.04	1.25	มาก
5	การร่วมทำงาน กิจกรรม โครงการพัฒนาหมู่บ้านด้วยจิตอาสา	5.05	1.24	มาก
รวม		4.97	1.11	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.23 พบว่า ระดับวิธีพอเพียง จำแนกตามด้านการเอื้ออาทรต่อกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.97) เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า ประชาชนมีวิธีพอเพียง ในเรื่องการทำงาน กิจกรรม โครงการพัฒนาหมู่บ้านด้วยจิตอาสา (ค่าเฉลี่ย 5.05) อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แต่มีวิธีพอเพียงในเรื่องของการช่วยเหลือคนยากจน (ค่าเฉลี่ย 4.84) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่ยังคงอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

4.5 การเปรียบเทียบเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานบุคคล

ผู้วิจัยกำหนดปัจจัยพื้นฐานในการวิเคราะห์ผลไว้ จำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และสถานะความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินในปัจจุบัน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.5.1 การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามเพศ

ผู้วิจัยกำหนดเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ตัวแปรที่ 1 การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น ตัวแปรที่ 2 การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว และตัวแปรที่ 3 การประยุกต์ใช้ “วิถีวิธีพอเพียง: สบายดีอีสาน” ดังมีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.24 การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามเพศ

ตัวแปรอิสระ	เพศชาย		เพศหญิง		t	Sig.
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น	5.18	0.60	5.21	0.54	0.448	0.654
การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ใน ระดับครอบครัว	5.13	0.63	5.23	0.50	1.776	0.007*
การประยุกต์ใช้ “วิถีวิธีพอเพียง: สบายดีอีสาน”	5.14	0.58	5.18	0.52	0.753	0.452

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.24 การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามเพศ โดยใช้วิธี t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบผลดังนี้

- 1) ประชาชนที่เป็นผู้ชายและผู้หญิงมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน
- 2) ประชาชนที่เป็นผู้ชายและผู้หญิงมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในครอบครัวแตกต่างกันโดยผู้หญิงมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในครอบครัวมากกว่าผู้ชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.007

3) ประชาชนที่เป็นผู้ชายและผู้หญิงมีการประยุกต์ใช้ “วิถีวิถีพอเพียง: สบายดีอีสาน” ไม่แตกต่างกัน

4.5.2 การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามอายุ

ผู้วิจัยกำหนดเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ตัวแปรที่ 1 การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น ตัวแปรที่ 2 การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว และตัวแปรที่ 3 การประยุกต์ใช้ “วิถีวิถีพอเพียง: สบายดีอีสาน” ดังมีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.25 การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามอายุ

การเปรียบเทียบความแตกต่าง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น	ระหว่างกลุ่ม	5.341	3	1.780	5.690	0.001*
	ภายในกลุ่ม	123.909	396	0.313		
	รวม	129.250	399			
การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	5.725	3	1.908	6.213	0.000*
	ภายในกลุ่ม	121.630	396	0.307		
	รวม	127.355	399			
การประยุกต์ใช้ “วิถีวิถีพอเพียง: สบายดีอีสาน”	ระหว่างกลุ่ม	3.423	3	1.141	3.863	0.010*
	ภายในกลุ่ม	116.959	396	0.295		
	รวม	120.382	399			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.25 พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามอายุ โดยใช้วิธีการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่าประชาชนอยู่ในชุมชนท้องถิ่น 4 พื้นที่ใน 4 ตำบล อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ (1) บ้านฝาง หมู่ 9 ตำบลโพนสูง (2) บ้านโนนงาม หมู่ 11 ตำบลนาคำ (3) บ้านดุงใหญ่ หมู่ 1 ตำบลบ้านดุง และ (4) บ้านประคู้ หมู่ 6 ตำบลศรีสุทโธ ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความแตกต่างกันทั้ง 3 ตัวแปรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยพหุคูณโดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe' Multiple Comparisons) ดังตารางที่ 4.26 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.26 แสดงค่าเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

อายุ	Mean	การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น			
		อายุไม่เกิน 40 ปี	อายุ 41-50 ปี	อายุ 51-60 ปี	อายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป
		4.92	5.19	5.26	5.26
อายุไม่เกิน 40 ปี	4.92	-			
อายุ 41-50 ปี	5.19	-0.267	-		
อายุ 51-60 ปี	5.26	-0.334*	-0.068	-	
อายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป	5.26	-0.336*	-0.070	-0.002	-
อายุ	Mean	การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว			
		อายุไม่เกิน 40 ปี	อายุ 41-50 ปี	อายุ 51-60 ปี	อายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป
		4.92	5.18	5.22	5.30
อายุไม่เกิน 40 ปี	4.92	-			
อายุ 41-50 ปี	5.18	-0.258	-		
อายุ 51-60 ปี	5.22	-0.297*	-0.040	-	
อายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป	5.30	-0.378*	-0.121	-0.081	-
อายุ	Mean	การประยุกต์ใช้ “วิถีวิถีพอเพียง: สบายดีอีสาน”			
		อายุไม่เกิน 40 ปี	อายุ 41-50 ปี	อายุ 51-60 ปี	อายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป
		4.97	5.11	5.18	5.26
อายุไม่เกิน 40 ปี	4.97	-			
อายุ 41-50 ปี	5.11	-0.141	-		
อายุ 51-60 ปี	5.18	-0.206	-0.066	-	
อายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป	5.26	-0.287*	-0.146	0.080	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.26 พบว่า ผลการทดสอบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่ พบผลดังนี้

1) การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่นมีความแตกต่างกันด้านอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุไม่เกิน 40 ปี มีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่นน้อยกว่าผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป

2) การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัวมีความแตกต่างกันด้านอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุไม่เกิน 40 ปี มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัวน้อยกว่าผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป

3) การประยุกต์ใช้ “วิถีวิถีพอเพียง: สบายดีอีสาน” มีความแตกต่างกันด้านอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุไม่เกิน 40 ปี มีการประยุกต์ใช้ “วิถีวิถีพอเพียง: สบายดีอีสาน” น้อยกว่าผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป

4.5.3 การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามระดับการศึกษา

ตารางที่ 4.27 การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามระดับการศึกษา

การเปรียบเทียบความแตกต่าง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น	ระหว่างกลุ่ม	1.630	4	0.408	1.265	0.283
	ภายในกลุ่ม	126.968	394	0.322		
	รวม	128.598	398			
การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	3.202	4	0.800	2.554	0.039*
	ภายในกลุ่ม	123.492	394	0.313		
	รวม	126.694	398			
การประยุกต์ใช้ “วิถีวิธีพอเพียง: สะบายดีอีสาน”	ระหว่างกลุ่ม	1.402	4	0.350	1.166	0.325
	ภายในกลุ่ม	118.432	394	0.301		
	รวม	119.833	398			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.27 พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยใช้วิธีการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่าประชาชนอยู่ในชุมชนท้องถิ่น 4 พื้นที่ใน 4 ตำบล อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ (1) บ้านฝาง หมู่ 9 ตำบลโพหนอง (2) บ้านโนนงาม หมู่ 11 ตำบลนาคำ (3) บ้านดุงใหญ่ หมู่ 1 ตำบลบ้านดุง และ (4) บ้านประดู่ หมู่ 6 ตำบลศรีสุทโธ ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความแตกต่างกันทั้ง 1 ตัวแปรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว จึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยพหุคูณโดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe' Multiple Comparisons) ดังตารางที่ 4.28 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.28 แสดงค่าเปรียบเทียบความแตกต่างตัวแปรอิสระจำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	Mean	การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว				
		ไม่ได้เรียนหนังสือ	ป.6-ม.3	ม.6 หรือ ปวช.	อนุปริญญา หรือ ปวส.	ปริญญาตรีขึ้นไป
		5.27	5.21	5.01	5.16	5.59
ไม่ได้เรียนหนังสือ	5.27	-	0.060	-0.060	-0.109	0.324
ป.6-ม.3	5.21		-	0.199	-0.049	0.384
ม.6 หรือ ปวช.	5.01			-	0.150	0.583*
อนุปริญญาหรือ ปวส.	5.16				-	0.433
ปริญญาตรีขึ้นไป	5.59					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.28 พบว่า ผลการทดสอบความแตกต่าง 1 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่ พบผลการวิเคราะห์ คือ การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไป ใช้ในระดับครอบครัวมีความแตกต่างกันด้านระดับการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไปมีการน้อมนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัวมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือ ปวช.

4.5.4 การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามอาชีพ

ตารางที่ 4.29 การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามอาชีพ

การเปรียบเทียบความแตกต่าง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น	ระหว่างกลุ่ม	8.706	5	1.741	5.691	0.000*
	ภายในกลุ่ม	120.544	394	0.306		
	รวม	129.250	399			
การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	7.803	5	1.561	5.143	0.000*
	ภายในกลุ่ม	119.552	394	0.303		
	รวม	127.355	399			
การประยุกต์ใช้ “วิถีวิธีพอเพียง: สะบายดีอีสาน”	ระหว่างกลุ่ม	6.356	5	1.271	4.392	0.001*
	ภายในกลุ่ม	114.026	394	0.289		
	รวม	120.382	399			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.29 พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามอาชีพ โดยใช้วิธีการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่าประชาชนที่อยู่ในชุมชนท้องถิ่น 4 พื้นที่ใน 4 ตำบล อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ (1) บ้านฝาง หมู่ 9 ตำบลโพนสูง (2) บ้านโนนงาม หมู่ 11 ตำบลนาคำ (3) บ้านดุงใหญ่ หมู่ 1 ตำบลบ้านดุง และ (4) บ้านประคู้ หมู่ 6 ตำบลศรีสุทโธ ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความแตกต่างกันทั้ง 3 ตัวแปรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยพหุคูณโดยวิธีเชฟเฟ่ (Scheffe' Multiple Comparisons) ดังตารางที่ 4.30 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.30 แสดงค่าเปรียบเทียบความแตกต่างตัวแปรอิสระจำแนกตามอาชีพ เป็นรายคู่

อาชีพ	Mean	การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น					
		ทำนา	เกษตรทั่วไป	รับจ้างทั่วไป	ค้าขาย	ธุรกิจส่วนตัว	ข้าราชการ
		5.28	5.26	5.00	4.72	4.97	5.15
ทำนา	5.28	-	-0.018	-0.281*	-0.559*	-0.309	-0.129
เกษตรทั่วไป	5.26		-	-0.263	-0.542*	-0.292	-0.112
รับจ้างทั่วไป	5.00			-	-0.279	-0.029	0.151
ค้าขาย	4.72				-	0.250	0.430
ธุรกิจส่วนตัว	4.97					-	0.180
ข้าราชการ	5.15						-
อาชีพ	Mean	การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว					
		5.29	5.18	4.97	4.90	4.90	5.38
		5.29	5.18	4.97	4.90	4.90	5.38
ทำนา	5.29	-	-0.101	-0.310*	-0.384	-0.381	0.099
เกษตรทั่วไป	5.18		-	-0.209	-0.283	-0.280	0.200
รับจ้างทั่วไป	4.97			-	-0.074	-0.071	0.409
ค้าขาย	4.90				-	0.003	0.483
ธุรกิจส่วนตัว	4.90					-	0.480
ข้าราชการ	5.38						-
อาชีพ	Mean	การประยุกต์ใช้ “วิถีวิธีพอเพียง: สะบายดีอีสาน”					
		5.22	5.23	5.01	4.77	4.88	5.41
		5.22	5.23	5.01	4.77	4.88	5.41
ทำนา	5.22	-	0.005	-0.217	-0.453*	-0.340	0.191
เกษตรทั่วไป	5.23		-	-0.222	-0.458*	-0.345	0.186
รับจ้างทั่วไป	5.01			-	-0.237	-0.123	0.407
ค้าขาย	4.77				-	0.114	0.644*
ธุรกิจส่วนตัว	4.88					-	0.531
ข้าราชการ	5.41						-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.30 พบว่า ผลการทดสอบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระจำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่ พบผลดังนี้

1) การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่นมีความแตกต่างกันด้านอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอาชีพทำนามีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่นมากกว่าอาชีพรับจ้างทั่วไปและค้าขาย รวมทั้งประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่นมากกว่าค้าขาย

2) การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัวมีความแตกต่างกันด้านอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอาชีพทำนามีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัวมากกว่าผู้ที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป

3) การประยุกต์ใช้ “วิถีวิถีพอเพียง: สบายดีอีสาน” มีความแตกต่างกันด้านอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอาชีพค้าขายมีการประยุกต์ใช้ “วิถีวิถีพอเพียง: สบายดีอีสาน” น้อยกว่าผู้ประกอบการอาชีพทำนา เกษตรทั่วไป และข้าราชการ

4.5.5 การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ตารางที่ 4.31 การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

การเปรียบเทียบความแตกต่าง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น	ระหว่างกลุ่ม	4.813	3	1.604	5.106	0.002*
	ภายในกลุ่ม	124.437	396	0.314		
	รวม	129.250	399			
การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	1.384	3	0.461	1.450	0.228
	ภายในกลุ่ม	125.971	396	0.318		
	รวม	127.355	399			
การประยุกต์ใช้ “วิถีวิถีพอเพียง: สบายดีอีสาน”	ระหว่างกลุ่ม	2.053	3	0.684	2.290	0.078
	ภายในกลุ่ม	118.329	396	0.299		
	รวม	120.382	399			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.31 พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน โดยใช้วิธีการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่าประชาชนที่อยู่ในชุมชนท้องถิ่น 4 พื้นที่ใน 4 ตำบล อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ (1) บ้านฝาง หมู่ 9 ตำบลโพหนองสูง (2) บ้านโนนงาม หมู่ 11 ตำบลนาคำ (3) บ้านดุงใหญ่ หมู่ 1 ตำบลบ้านดุง และ (4) บ้านประคู้ หมู่ 6 ตำบลศรีสุทโธ ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความแตกต่างกัน 1 ตัวแปรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น จึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยพหุคูณโดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe' Multiple Comparisons) ดังตารางที่ 4.32 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.32 แสดงค่าเปรียบเทียบความแตกต่างตัวแปรอิสระ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน เป็นรายคู่

รายได้ต่อเดือน	Mean	การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น			
		ไม่เกิน 5,000 บาท	5,001-10,000 บาท	10,001-15,000 บาท	15,001 บาทขึ้นไป
		5.31	5.16	5.08	4.80
ไม่เกิน 5,000 บาท	5.31	-	-0.151	-0.234	-0.505*
5,001-10,000 บาท	5.16		-	-0.083	-0.354
10,001-15,000 บาท	5.08			-	-0.271
15,001 บาทขึ้นไป	4.80				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.32 พบว่า ผลการทดสอบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่ พบผลการวิเคราะห์ คือ การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น มีความแตกต่างกันด้านอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีรายได้ ไม่เกิน 5,000 บาทมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่นมากกว่าประชาชนที่มีรายได้ ตั้งแต่ 15,001 บาทขึ้นไป

4.5.6 การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามสถานะความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินในปัจจุบัน

ตารางที่ 4.33 การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามสถานะความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินในปัจจุบัน

การเปรียบเทียบความแตกต่าง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น	ระหว่างกลุ่ม	6.462	3	2.154	6.947	0.000*
	ภายในกลุ่ม	122.788	396	0.310		
	รวม	129.250	399			
การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	8.241	3	2.747	9.133	0.000*
	ภายในกลุ่ม	119.113	396	0.301		
	รวม	127.355	399			
การประยุกต์ใช้ “วิถีวิธีพอเพียง: สบายดีอีสาน”	ระหว่างกลุ่ม	7.546	3	2.515	8.828	0.000*
	ภายในกลุ่ม	112.836	396	0.285		
	รวม	120.382	399			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.33 พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามสถานะความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินในปัจจุบัน โดยใช้วิธีการทดสอบความแปรปรวนทาง

เดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่าประชาชนที่อยู่ชุมชนท้องถิ่น 4 พื้นที่ใน 4 ตำบล อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ (1) บ้านฝาง หมู่ 9 ตำบลโพนสูง (2) บ้านโนนงาม หมู่ 11 ตำบลนาคำ (3) บ้านดุงใหญ่ หมู่ 1 ตำบลบ้านดุง และ (4) บ้านประคู้ หมู่ 6 ตำบลศรีสุทโธ ที่มีสถานะความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินในปัจจุบันแตกต่างกัน มีความแตกต่างกันทั้ง 3 ตัวแปรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยพหุคูณโดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe' Multiple Comparisons) ดังตารางที่ 4.34 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.34 แสดงค่าเปรียบเทียบความแตกต่างตัวแปรอิสระ จำแนกตามสถานะความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินในปัจจุบัน เป็นรายคู่

สถานะความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินในปัจจุบัน	Mean	การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น			
		เจ้าของที่ดินไม่เกิน 5 ไร่	ผู้เจ้าของที่ดินตั้งแต่ 6-15 ไร่	ผู้เจ้าของที่ดินมากกว่า 15 ไร่	เป็นผู้เช่าที่ดินทำกิน/นาเกลือ
		5.31	5.06	5.18	4.99
เจ้าของที่ดินไม่เกิน 5 ไร่	5.31	-	-0.250*	-0.127	-0.316*
ผู้เจ้าของที่ดินตั้งแต่ 6-15 ไร่	5.06		-	0.123	-0.066
ผู้เจ้าของที่ดินมากกว่า 15 ไร่	5.18			-	-0.188
เป็นผู้เช่าที่ดินทำกิน/นาเกลือ	4.99				-
สถานะความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินในปัจจุบัน	Mean	การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว			
		5.31	5.00	5.21	5.03
เจ้าของที่ดินไม่เกิน 5 ไร่	5.31	-	-0.308*	-0.101	-0.284*
ผู้เจ้าของที่ดินตั้งแต่ 6-15 ไร่	5.00		-	0.207	0.024
ผู้เจ้าของที่ดินมากกว่า 15 ไร่	5.21			-	-0.182
เป็นผู้เช่าที่ดินทำกิน/นาเกลือ	5.03				-
สถานะความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินในปัจจุบัน	Mean	การประยุกต์ใช้ “วิถีวิธีพอเพียง: สบายดีอีสาน”			
		5.28	4.99	5.12	5.02
เจ้าของที่ดินไม่เกิน 5 ไร่	5.28	-	-0.295*	-0.160	-0.266
ผู้เจ้าของที่ดินตั้งแต่ 6-15 ไร่	4.99		-	0.136	0.029
ผู้เจ้าของที่ดินมากกว่า 15 ไร่	5.12			-	-0.106
เป็นผู้เช่าที่ดินทำกิน/นาเกลือ	5.02				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.34 พบว่า ผลการทดสอบความแตกต่าง 3 ตัวแปรอิสระ จำแนกตามสถานะความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินในปัจจุบันเป็นรายคู่ พบผลดังนี้

1) การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่นมีความแตกต่างกันด้านสถานะความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่

เป็นเจ้าของที่ดินไม่เกิน 5 ไร่มีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่นมากกว่าผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินตั้งแต่ 6-15 ไร่ และเป็นผู้เช่าที่ดินทำกิน/นาเกลือ

2) การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัวมีความแตกต่างกันด้านสถานะความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่เป็นเจ้าของที่ดินไม่เกิน 5 ไร่มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัวมากกว่าผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินตั้งแต่ 6-15 ไร่ และเป็นผู้เช่าที่ดินทำกิน/นาเกลือ

3) การประยุกต์ใช้ “วิถีวิถีพอเพียง: สบายดีอีสาน” มีความแตกต่างกันด้านสถานะความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่เป็นเจ้าของที่ดินไม่เกิน 5 ไร่ มีการประยุกต์ใช้ “วิถีวิถีพอเพียง: สบายดีอีสาน” มากกว่าผู้ที่เป็นผู้เจ้าของที่ดินตั้งแต่ 6-15 ไร่

4.6 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นสำคัญของการสัมภาษณ์ที่เป็นของมูลเชิงคุณภาพในการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน กลุ่มอาชีพ ข้าราชการในท้องถิ่น ผู้ประกอบการในชุมชน และกลุ่มประชาชน รวมเป็น 5 ภาค ส่วน พร้อมทั้งจัดเวทีชาวบ้านเพื่อเก็บข้อมูลสำคัญในประเด็น “วิถีพอเพียง วิถีพอเพียง” และคำว่า “2 นามทานคร” โดยอธิบายเป็นภาพรวมเพื่อกำหนดทิศทางหรือมุมมองที่เป็นกลุ่มภาคส่วนที่จากประชาชนที่สังกัดกลุ่มประชากร: ภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน พบผลการสรุปจากการสนทนากลุ่มย่อยและประชุมเวทีชาวบ้าน

ภาพที่ 4.1 การจัดทำสนทนากลุ่มและประชุมเวทีประชาชนในมิติ “วิถีพอเพียง วิถีพอเพียง” ตำบล

โพนสูง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ณ บ้านก้านนวิรัตน์ ชีพจำเป็น

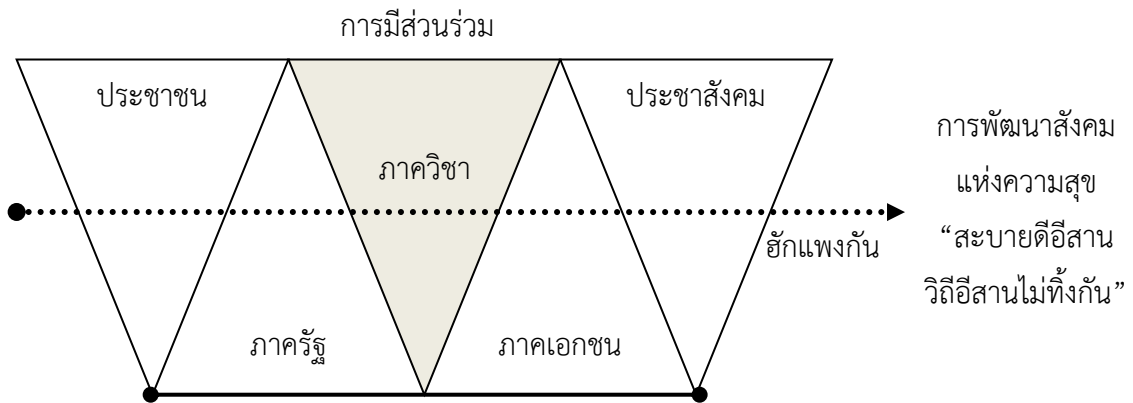
ภาพที่ 4.2 การจัดทำเวทีประชาชนในมิติ “2 นามหานคร” และผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์บ้านดุงแบรนต์
ส่วนราชการเกอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

โดยทั้ง 2 ครั้งได้แนวคิดและข้อมูลที่เป็นปรากฏการณ์วิทยาที่เกิดขึ้นจริงจากท้องถิ่น มีการเปลี่ยนแปลงไปตามการพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าขององค์ความรู้ วิทยาการสมัยใหม่ 4 ตำบลในอำเภอบ้านดุงจากปารกทีบในอดีตสู่นาข้าว ทำนาเกลือ สร้างเมืองจนนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยว ผู้คนต่างอพยพมาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนกันมากขึ้นจนมีประชากรในพื้นที่ผลกระทบมากที่สุดมีจำนวนประชากร 42,638 คน และมีครัวเรือน 9,152 ครัวเรือน จึงมีความหลากหลายทางความคิด ภูมิความรู้ และวิถีชีวิตที่เป็นลักษณะพหุลักษณะ เป็นการสรุปจากคำตอบใน 6 ข้อคำถามสำคัญ ดังตารางที่ 4.35 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.35 สรุปข้อความสำคัญ “สบายดีอีสาน” “วิถีอีสานไม่ทิ้งกัน”

ข้อคำถาม	สบายดีอีสาน	วิถีอีสานไม่ทิ้งกัน	สังคมแห่งความสุข	ระดับความสุขที่เป็นพื้นฐาน (Community Base Line) ของชุมชน 2 กลุ่มเกษตรกรรนาเกลือและนาข้าว	คนบ้านดุง แก้ปัญหานาเกลือ นาข้าวกัน	ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมที่แท้จริงของพลังประชาชน
5 ภาคประชาชน						
ภาครัฐ	ความพอเพียง	กลับมาทำงานที่บ้าน	ไม่เอาเปรียบประชาชน	แบ่งปันประโยชน์ร่วมกัน ความสุขที่อยู่บนพื้นฐานการยอมรับ อยู่ได้	รัฐกับภาคเอกชนเป็นหลัก	มีส่วนร่วมน้อย
ภาคเอกชน	อยู่ร่มเย็นเป็นสุข ค้าขายได้ อยู่ร่วมกัน ได้อย่างมีความสุข	ซื้อขายอย่างเป็นธรรม	ไม่โกงประชาชน	พออยู่ร่วมกันได้ ความสุขเพียงชั่วคราว	ทำในพื้นที่ส่วนบุคคล รัฐช่วยเหลือแบบ ฉาบฉวย	มีส่วนร่วมน้อย
ภาควิชาการ	เยาวชนได้มีอิสระทาง ความคิด เรียบอย่างมี ความสุข	ช่วยเหลือกันในยาม ลำบาก	ให้ความรู้ที่แก้ไขปัญห ได้อย่างมีส่วนร่วม	ประชาชนยังยอมรับการอยู่ร่วมกัน และคอยแก้ปัญหาเฉพาะหน้ามี ความสุขระดับปานกลาง	การได้รับความ ช่วยเหลือจากวิชาการ น้อยมาก มีวิชาการ น้อยในพื้นที่	มีส่วนร่วมพอสมควร
ภาคประชาสังคม	มีกิจกรรมของกลุ่ม อาชีพทำร่วมกันอย่าง ต่อเนื่องเพื่อสังคม	รวมกลุ่มอาชีพกัน แบ่งปันกันประโยชน์ ร่วมกัน	ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	มีกลุ่มการแก้ไขปัญหาน้อยมาก และมีความสุขที่ฟื้นความรู้สึก เพราะไม่ได้แก้ไขปัญหาระยะยาว	มีส่วนร่วมในการ แก้ไขปัญหาน้อยมาก	มีส่วนร่วมน้อย
ภาคประชาชน	ได้อยู่กับครอบครัว อยู่ร่วมกันอย่างพอดี กับตัวเองและ ครอบครัว ฮักแพงกัน อยู่ตามศักยภาพ ไม่ เดือดร้อน	คนบ้านเดียวกัน กิน ข้าวด้วยได้ ฮักแพง กัน	เปิดพื้นที่ให้ประชาชน สร้างการมีส่วนร่วมของ ประชาชน	ความสุขน้อยทั้งนาข้าวและนา เกลือ ทำตามวิถีปกติโดยต้อง ดำรงชีวิตอยู่บนพื้นที่ความขัดแย้ง ลึก ๆ เป็นไปตามภาวะปกติไม่สุข ไม่ทุกข์	ต่างแก้ไขพื้นที่ของ ตนเอง “ตนแลเป็นที่ พึ่งของตนเอง” ปัญหาถูกทิ้งไว้ แต่ ยอมรับงานวิจัยและ วิชาการ	การมีส่วนร่วมมากที่สุด

สรุปแนวคิดของ 5 ภาคส่วนที่เรียกว่าประชารัฐที่เกี่ยวข้องกับสละบายดีอีสาน วิถีอีสานไม่ทิ้งกัน สังคมแห่งความสุข ระดับความสุขที่เป็นพื้นฐาน (Community Base Line) ของชุมชน 2 กลุ่ม เกษตรกรนาเกลือและนาข้าว และยังมีแนวคิดของคณบ้านดุง แก่ปัญหาหนาเกลือ นาข้าวกัน รวมถึงระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมที่แท้จริงของพลังประชารัฐ พบว่า การพัฒนาสังคม ณ ที่แห่งนี้ เป็นแบบพีระมิดหัวกลับสลัภาคส่วนประชารัฐอื่น ๆ ให้ช่วยพยุงเพื่อให้เกิดความสุขในแนวทางสละบายดีอีสานระหว่างเกษตรกรนาเกลือนาข้าวต้องอาศัยภาคประชาชนเป็นพื้นฐานนั้นหมายความว่า ต้องยึดประชาชนเป็นที่ตั้งเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาโดยพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการและตรงกับความเป็นจริงของประชาชน รองลงมาคือภาคประชาสังคม ภาควิชาการเป็นตัวเชื่อมระหว่างภาคเอกชนและภาครรัฐเป็นตัวพยุงและประสานช่วยเหลือภาคประชาชนให้สามารถพึ่งตนเองและแก้ไขปัญหาตนเองได้ ดังภาพที่ 4.36 ต่อไปนี้

ภาพที่ 4.3 พลังชุมชน 5 ภาคส่วนประชารัฐในการพัฒนาสังคมแห่งความสุข

4.7 แนวทางการพัฒนาสังคมแห่งความสุข “สละบายดีอีสาน” สานพลังประชารัฐ 2 นา คู่ขนานวิถีอีสานไม่ทิ้งกัน

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ผลการวิจัยเพื่อกำหนดเป็นแนวทางทางการพัฒนาสังคมแห่งความสุข “สละบายดีอีสาน” สานพลังประชารัฐ 2 นา คู่ขนานวิถีอีสานไม่ทิ้งกัน ใน 3 มิติ คือ ส่งเสริม สนับสนุน และภูมิสังคม ภูมิสถาน ปุ่มบ้านปุ่มเมืองบ้านดุง วิถีคน 2 นา จึงมีการสรุปผลไว้เพื่อเป็นแนวทางดังต่อไปนี้

4.7.1 มิติส่งเสริม

โดยปกติในชุมชน ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนระหว่างวันจะเป็นเพศหญิง มีฐานะเป็นแม่บ้าน คอยดูแลบ้าน ลูกหลานมีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไปแต่มีการศึกษาไม่สูงนักทุกคนอ่านออกเขียนได้ ระดับการศึกษา ป. 6 และ ม. 3 รายได้ไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือนมีลักษณะตามอาชีพทำนา

เกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ สำคัญคือ แทบทุครวเรือนส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่ในไม่เกิน 15 ไร่ ดังนั้น ภาครัฐและภาควิชาการในการเข้าพื้นที่ในการพัฒนาสังคมให้เกิดความสุขได้ต้องให้รู้จักพื้นฐานข้อมูล สำคัญเหล่านี้จึงต้อง “ส่งเสริม” ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรม และการปลูกพืช ผสมผสานทำการเกษตรในพื้นที่บริเวณบ้านที่อยู่อาศัยให้มากขึ้น และสำคัญต้องฝึกวิถีความพอเพียง ให้กับประชาชนเพิ่มเติม ต่อเนื่องในเรื่องความประหยัดมัธยัสถ์ และการลดรายจ่ายแบบทำบัญชี ครวเรือนค่อยเป็นค่อยไป แล้วจะเกิดวิถีพอเพียงในการดำรงชีวิตด้านสังคม วัฒนธรรม และจิตใจ เสริมพลังด้านจิตใจ สังคมและวัฒนธรรมให้มากขึ้น

4.7.2 มิติสนับสนุน

การสนับสนุนประชาชนทั้งหน่วยงานรัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการสามารถให้การสนับสนุนประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป และมีอาชีพทำนา เกษตรทั่วไป รับจ้างทั่วไปและ ข้าราชการ รวมถึงผู้ที่เป็เจ้าของที่ดินไม่เกิน 5 ไร่ให้มีการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับครอบครัว และมีการประยุกต์ใช้ “วิถีวิถีพอเพียง: สบายดีอีสาน” ดีกว่าทุกกลุ่มบุคคล อาชีพและการครอบครองที่ดิน

อีกประการสำคัญมากคือ ภาครัฐต้องสนับสนุนการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชนท้องถิ่นในด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ให้มากขึ้น ผลักดันให้ทุกภาคส่วนสร้างความเอื้ออารีต่อกันทั้งในระดับครอบครัว หมู่บ้าน และกลุ่มอาชีพ

เกษตรกร 2 นาต้องสร้างความปรองดองอยู่ร่วมกันถ้อยที่ถ้อยอาศัย แบ่งปันประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน แก้ปัญหาร่วมกันให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขโดยใช้หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงตามพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถ บพิตร หรือ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นพระมหากษัตริย์ไทย รัชกาลที่ 9 ผู้เป็นพระมหากษัตริย์ที่คนไทยและชาวโลกรักศรัทธาที่สุดจนมีคำกล่าวว่ King of World โดยมี เป้าหมายสูงสุดคือ ความสุขที่ยั่งยืน

4.7.3 ภูมิสังคม ภูมิสถาน ปุ่มบ้านปุ่มเมืองบ้านดุง

ภูมิสังคม ภูมิสถาน ปุ่มบ้านปุ่มเมือง

ภูสิทธ์ ภูคำชะโนด (2560: 109-126) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสังคมแห่งความสุขตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นที่ผลกระทบนาข้าวและนาเกลือด้วยการมีส่วนร่วมของ ประชาชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานีพบรายละเอียดดังต่อไปนี้

“บ้านดุง” แต่เดิมเป็นป่าดงใหญ่ คำว่า “ดุง” สันนิษฐานว่าเพี้ยนเสียงมาจากคำว่า “ดง” ซึ่งเป็นป่าดงผืนใหญ่ในพื้นที่ ซึ่งแต่เดิมบริเวณที่ตั้งบ้านดุงเดิมเป็นบริเวณที่พวกขอมเคยอาศัยเมื่อ ประมาณ 4,000 ปีมาแล้ว เมื่อขอมสิ้นยุคขอมคงเหลือไว้แต่กระดูกและภาชนะเครื่องใช้ไว้เป็นอนุสรณ์ และบริเวณที่ตั้งบ้านดุงใหญ่เคยขุดพบโครงกระดูกโบราณและไหลาย สมัยบ้านเชียง จุดเริ่มต้นในการ

ตั้งบ้านเรือนเกิดขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2420 – 2430 ซึ่งตามการเล่าของชาวบ้านที่เป็นประวัตักล่าวไว้ว่า มีเฒ่าจันทน์กับภรรยาชื่อนางกรม พร้อมญาติพี่น้องเดินทางมาจากเมืองอินเมืองพรหม (จังหวัดอุบลราชธานีและอำนาจเจริญ) โดยใช้เกวียนเป็นพาหนะประมาณ 3-4 ครั้วเรือนเพื่อหาทำเลที่อุดมสมบูรณ์ เดินทางมาเรื่อยๆ ถึงบริเวณเนินบ้านดุงใหญ่ปัจจุบัน จึงหยุดพักเพื่อหาเสบียงอาหารและบังเอิญพบบองค์ (ละมั่ง) จึงจับมาเป็นอาหารเย็น หลังจากกินอาหารเสร็จ เฒ่าจันทน์และพวกจึงปรึกษาหารือกันว่า พวกเราจะไม่เดินทางต่อไป จะอยู่ที่แห่งนี้ เพราะมีความอุดมสมบูรณ์ทุกอย่าง มีป่าไม้หลากหลายชนิด สัตว์ป่ามากมาย แหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ จึงตัดสินใจสร้างบ้านเรือนขึ้น ณ ที่แห่งนี้พออยู่อาศัยมาประมาณ 20 ปีต่อมา จำนวนบ้านเรือนมากขึ้น จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านโดยพิจารณาจากพื้นที่อยู่อาศัยเป็นสำคัญที่มีต้นไม้ใหญ่คู่กันอยู่สองต้น ต้นแรกคือต้นยาง ต้นที่สองคือต้นดุงใหญ่ (ไม้ดุง) จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “ดุงใหญ่” และสร้างหอบ้าน (หอปู่ตา) ไว้ประจำหมู่บ้านเพื่อปกป้องรักษาบ้านเมืองให้อยู่เย็นเป็นสุข ตรงอยู่บริเวณกลางหมู่บ้าน ต่อมาได้ตั้งหอกัน (ดอนกำ) เพื่อกันไม่ให้ภูตผีปีศาจเข้ามารบกวนคนในหมู่บ้านตั้งอยู่ทางทิศเหนือ ของหมู่บ้าน และตั้งหอชนขึ้น อีกหนึ่งแห่ง เรียกว่า หอชน (คำชนในปัจจุบัน) ซึ่งคนโบราณเชื่อว่าทางน้ำเป็นทางเดินของเจ้าปู่ศรีสุทโธเดินทางมาจากคำชะโนดมาแวะพักที่ดอนกำและคำชนเสมอเพื่อเดินทางไปทีคำสีดา บ้านช้างน้อย อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี บ้านดุงใหญ่เดิมเป็นที่ตั้งของตำบลบ้านดุง ผู้ดำรงตำแหน่งกำนันคนแรกคือขุนศรีหา (นายศรีสีหาใต้)

ทั้งนี้ คำว่า “บ้านดุง” ยังมีคนให้ข้อคิดในการตั้งชื่อมาจากเหตุผลต่างๆ นานา เช่นว่า น่าจะใช้คำว่า บ้านดุง เพราะผู้คนที่เข้ามาอยู่แรกเริ่มต่างดั่งดิน (เป็นภาษาอีสานส่วนภาษากลางคือ ดินดั้น) มาจากแดนไกล จากต่างถิ่นมาสร้างบ้านเรือนอยู่ที่แห่งนี้จึงลงความเห็นกันว่าน่าจะเป็นบ้านดุง อีกเหตุผลหนึ่งคือ บริเวณที่ตั้งบ้านเรือนมีต้นไม้ใหญ่ชื่อ ไม้ดุง จึงนำคำทั้งสอง คือ ดุงดินและไม้ดุงที่มีขนาดใหญ่ มาประกอบกันเป็นชื่อของหมู่บ้านว่า บ้านดุงใหญ่

ถึงอย่างไรก็ตามเขตพื้นที่การแบ่งการปกครองของบ้านดุง ยากฐานะจาก 3 ตำบลเป็นอำเภอ บ้านดุงอย่างเป็นทางการ ดังนั้นพื้นที่ “บ้านดุง” เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ.2502 กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย ได้มีประกาศยกฐานะ 3 ตำบล ในพื้นที่อำเภอหนองหาน ประกอบด้วย 3 ตำบล คือ ตำบลบ้านดุง ตำบลบ้านจันทน์ และตำบลดงเย็น เป็น "กิ่งอำเภอบ้านดุง" และกรมการปกครองได้ประกาศยกฐานะกิ่งอำเภอบ้านดุง เป็น "อำเภอบ้านดุง" เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2506 ทางราชการ ได้ตั้งชื่ออำเภอบ้านดุง ก็เพราะว่า ที่ว่าการอำเภอบ้านดุง ได้ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลบ้านดุง ซึ่งเป็นชื่อที่ประชาชนรู้จักกันดีนั่นเอง นอกจากนี้ ยังมีวัตถุโบราณปรากฏอยู่ ได้แก่ โบสถ์สร้างวัดศรีขวัญเมือง ก่อสร้างด้วยอิฐผสมยางไม้ อยู่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านดุง ห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านดุง ไปทางทิศตะวันตก ประมาณ 2 กิโลเมตร เจดีย์ใหญ่ที่บ้านอ้อมกอ ตำบลอ้อมกอ อำเภอบ้านดุง ก่อด้วยอิฐหินปูน อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านดุง ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ประมาณ 19

กิโลเมตร และคูเมืองโบราณที่บ้านถ่อนนาลับ ตำบลถ่อนนาลับ อำเภอบ้านดุง ห่างจากที่ว่าการอำเภอ บ้านดุง ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ประมาณ 20 กิโลเมตร สิ่งก่อสร้างวัตถุโบราณเหล่านี้บ่งชี้ให้เห็นว่า พื้นที่อำเภอบ้านดุง เป็นพื้นที่ที่มีการตั้งรกรากของชาวบ้านมาแต่โบราณที่ใกล้เคียงกับบ้านเชียงนั่นเอง ซึ่งปัจจุบันนี้กลายเป็นเมือง 3 น้ำ คือ น้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม อย่างเต็มตัว

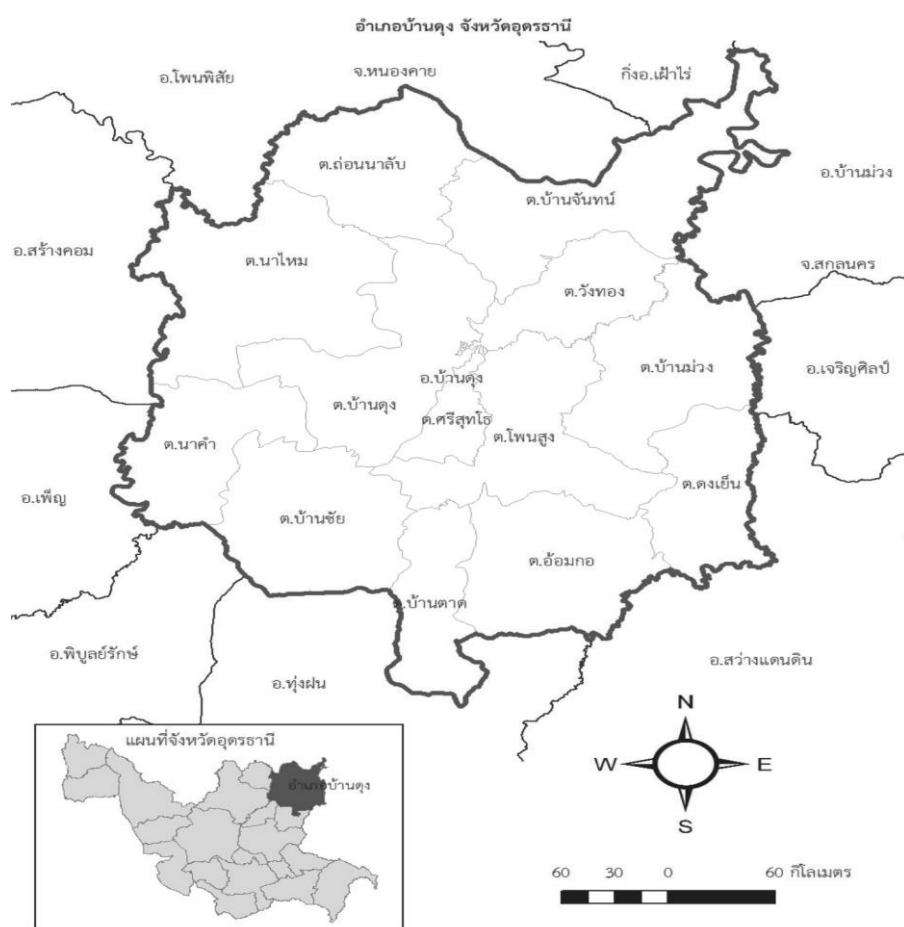
ภูมิสถานอำเภอบ้านดุง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ห่างจากตัวจังหวัดอุดรธานี 85 กิโลเมตร เดินทางใช้เวลา 1 ชั่วโมง 18 นาที ห่างจากกรุงเทพมหานคร 631 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง 8 ชั่วโมง 31 นาที โดยใช้รถยนต์ ทั้งนี้พื้นที่อำเภอบ้านดุงมีเนื้อที่ทั้งหมด 923.768 ตารางกิโลเมตร หรือ 577,355 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือติดกับอำเภอโพนพิสัยและอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย

ทิศใต้ติดกับอำเภอทุ่งฝนและอำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

ทิศตะวันออกติดกับอำเภอบ้านม่วง และอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

และทิศตะวันตกติดกับอำเภอเพ็ญและอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

ภาพที่ 4.4 แผนที่อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

ที่มา: นุชิต ศิริทองคำ (2555: 4); ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด (2560: 111)

กรมทรัพยากรธรณี (2552: 19) ได้อธิบายพื้นที่บริเวณอำเภอบ้านดุงโดยสันฐานของพื้นที่เป็นช่วงหินยุคครีเทเชียส (อายุ 141-65 ล้านปี) เป็นหมวดหินมหาสารคาม ถือว่าเป็นหมวดหินเกลือที่กระจายตัวรองรับอยู่ใต้ที่ราบสูงโคราช ชั้นหินโดยทั่วไปประกอบด้วย ชั้นเกลือหิน 3 ชั้นแทรกสลับกับหินตะกอนสีน้ำตาลแดง มีความหนารวมกันประมาณ 300 - 400 เมตร โดยมีชั้นแอนไฮไดรต์รองรับอยู่ด้านล่าง บริเวณที่มีโครงสร้างของโดมเกลือใกล้ชั้นผิวดิน มักมีผลต่อดินเค็ม และการปรากฏของคราบเกลือบนผิวดิน ดังนั้นในการสำรวจเพื่อทำแผนที่ธรณีวิทยามักกำหนดบริเวณที่มีคราบเกลือและดินเค็ม ดังกล่าวเป็นพื้นที่ขอบเขตของหมวดหินมหาสารคามซึ่งโผล่ให้เห็นได้มากที่สุด ในหลายจังหวัดทางภาคอีสาน และในจังหวัดอุดรธานีเอง เช่น บริเวณ อำเภอบ้านดุงและบ้านอุ่มจาน อำเภอประจักษ์ศิลปาคม เป็นต้น การแผ่กระจายของหมวดหินมหาสารคาม ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ทางตอนเหนือของจังหวัดอุดรธานี สภาวะแวดล้อมการสะสมตะกอนของหมวดหินมหาสารคามมาจากการตกตะกอนของน้ำทะเลในแอ่ง ในสภาพภูมิอากาศกึ่งแห้งแล้ง การวัดอายุของเกลือหินโดยวิธีกัมมันตรังสี K-Ar มีอายุประมาณ 93 ล้านปี ซึ่งโดยพื้นที่ภาพรวมของจังหวัดอุดรธานีซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเมื่อ 250 ล้านปีที่ผ่านมามีเคยเป็นพื้นที่ที่เป็นทะเลมาก่อนนั่นเอง

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอบ้านดุงเป็นพื้นที่ราบสูงสลับที่ราบดอนมีที่ราบลุ่มประมาณร้อยละ 50 เป็นป่าโปร่ง และป่าเบญจพรรณ ดินเป็นดินปนทราย มีความเค็มสูง มีสายน้ำที่สำคัญที่หล่อเลี้ยงสรรพชีวิต คือ ลำห้วยหลวง ลำห้วยสงคราม และลำห้วยทวน เน้นการเพาะปลูกเพื่อยังชีพและการค้า การผลิตเชิงพาณิชย์มี 5 ผลิตภัณฑ์ประกอบอาชีพมากที่สุด ได้แก่ ข้าว อ้อย ยางพารา ปาล์มน้ำมันและเกลือสินเธาว์

นอกจากนี้ลักษณะภูมิอากาศเป็น 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว ส่วนเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวมากที่สุด คือ เดือนเมษายน และหนาวเย็นที่สุดในเดือนมกราคม อุณหภูมิต่ำสุดรายปี 9.8 องศาเซลเซียส สูงสุดรายปี 42.5 องศาเซลเซียส เฉลี่ยรายปี 27.2 องศาเซลเซียส มีการจัดแบ่งการปกครองออกเป็น 12 ตำบล 147 หมู่บ้าน และ 1 ตำบล 34 ชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองบ้านดุง (ตำบลศรีสุทโธ) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งเป็น 1 เทศบาลเมือง 12 องค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนการคมนาคมขนส่งจากตัวเมืองจังหวัดอุดรธานีไปยังอำเภอบ้านดุง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ของจังหวัดอุดรธานี ห่างจากศาลากลางจังหวัดอุดรธานี ระยะทาง 85 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางโดยรถยนต์ ประมาณ 1 ชั่วโมง 31 นาที โดยสามารถเดินทางมาอำเภอบ้านดุงได้ 2 เส้นทาง คือ 1) ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 22 (อุดร - สกลนคร) ออกเดินทางจากอุดรธานี ถึงบ้านหนองเม็ก ตำบลหนองหาน แล้วเลี้ยวไปทางทิศเหนือตามทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 2096 ไปอำเภอบ้านดุง รถยนต์โดยสารประจำทางที่วิ่งเส้นทางนี้คือ รถโดยสารสายอุดร - คำตากล้า และเส้นทางที่ 2) ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 2 (อุดรธานี - หนองคาย) ถึงบ้านนาข่า เลี้ยวทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือเดินทางตามทางหลวงหมายเลข 2256 ถึงสี่แยกบ้านนาบัว ตำบลสุขเมืง อำเภอเพ็ญ และเดินทางตาม

ทางหลวงหมายเลข 2022 ไปยังอำเภอบ้านดุง รถยนต์โดยสารประจำทางที่วิ่งเส้นทางนี้คือ รถโดยสารสายอุดรธานี – บึงกาฬ

เมื่อ พ.ศ. 2560 ที่ว่าการอำเภอบ้านดุง ได้สรุปข้อมูลการประกอบกิจการนาเกลือว่า ในพื้นที่อำเภอบ้านดุงนั้นมีการทำ “นาเกลือสินเธาว์” เริ่มตั้งแต่เมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2512-2513 เจ้าหน้าที่จากกรมทรัพยากรธรณี เข้ามาสำรวจพื้นที่และทำการขุดเจาะพื้นที่บริเวณโรงเรียนชุมชนบ้านดุง ลึกประมาณ 70-80 เมตร พบว่ามีน้ำสีขาวซึมผ่านเครื่องมือขุดเจาะ พอชิมดูมีรสชาติเค็ม และชาวบ้านนำน้ำดังกล่าวไปต้ม ปรากฏว่าได้เกลือสีขาว ชาวบ้านจึงเริ่มสนใจและต้มเกลือไว้บริโภคในครอบครัว จนมีการสำรวจว่า พื้นที่อำเภอบ้านดุงตั้งอยู่บนแหล่งเกลือสินเธาว์ที่ใหญ่ที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งอาจใหญ่ที่สุดในประเทศไทยด้วย และปัจจุบันได้รับการอนุญาตให้ผลิตเกลือ 4 ตำบลคือ ตำบลโพนสูง ตำบลบ้านชัย ตำบลศรีสุทโธ และตำบลบ้านดุง ซึ่งตำบลบ้านดุงผลิตเกลือมากที่สุด ซึ่งการทำนาเกลือสินเธาว์ของพื้นที่อำเภอบ้านดุงได้รับการประกาศตามกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดท้องที่ที่อนุญาตให้ตั้งโรงงานทำเกลือสินเธาว์ และโรงงานสูบน้ำเกลือขึ้นมาจากใต้ดิน เล่ม 108 ตอนที่ 186 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 24 ตุลาคม 2534 มีนัยสำคัญของข้อความตามประกาศว่า ...การประกอบกิจการทำเกลือสินเธาว์ การสูบน้ำเกลือขึ้นมาจากใต้ดินอย่างไม่มีระบบ ได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทำให้น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ แหล่งน้ำชลประทานเพิ่มความเค็มก่อความเสียหายต่อการเกษตร ทำให้ดินถล่มหรือยุบตัวก่อความเสียหายต่อบุคคลและทรัพย์สิน ...ฉะนั้นจึงกำหนดท้องที่ซึ่งเคยมีการผลิตเกลืออยู่เดิม หรือมีความเหมาะสมในด้านแหล่งน้ำใต้ดิน แหล่งน้ำผิวดิน และไม่เป็นแหล่งเกษตรกรรมหรือพื้นที่ป่าไม้ตามข้อมูลของทางราชการ เป็นท้องที่ที่อนุญาตให้ตั้งโรงงานทำเกลือสินเธาว์และโรงงานสูบน้ำเกลือขึ้นมาจากใต้ดินดังต่อไปนี้ ...จังหวัดอุดรธานี ในท้องที่ 1) บ้านดุงน้อย หมู่ 2 บ้านศรีสมบัติ หมู่ 5 บ้านประดู่ หมู่ 6 ตำบลศรีสุทโธ อำเภอบ้านดุง 2) บ้านดุงใหญ่ หมู่ 1 บ้านนาโอง หมู่ 2 บ้านโนนสวรรค์ หมู่ 4 บ้านดุงเหนือ หมู่ 9 บ้านสันติสุข หมู่ 11 ตำบลบ้านดุง อำเภอบ้านดุง 3) บ้านชัย หมู่ 1 บ้านทุ่ง หมู่ 2 บ้านกล้วย หมู่ 3 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง และ 4) บ้านโพนสูงสวัสดิ์ หมู่ 1 บ้านโพนสูงใต้ หมู่ 3 บ้านฝาง หมู่ 9 ตำบลโพนสูง อำเภอบ้านดุง ซึ่งท้องที่ที่อนุญาตให้ตั้งโรงงานดังกล่าว หากมีการคัดค้านหรือร้องเรียนขึ้นกระทรวงอุตสาหกรรมจะชลอการพิจารณาอนุญาตไว้จนกว่าทางจังหวัดท้องที่จะสามารถหาข้อยุติซึ่งเป็นที่ยอมรับของราษฎรในท้องถิ่น หรือมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยละเอียดแล้วเสียก่อน ผู้ได้รับอนุญาตให้ตั้งหรือประกอบกิจการโรงงานดังกล่าว ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2512 และพระราชบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัด หากฝ่าฝืนจนก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมรุนแรง กระทรวงอุตสาหกรรมจะเพิกถอนการอนุญาตและดำเนินการให้มีการระงับการผลิตเกลือในท้องที่ดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2518 ต่อไป...นี้เป็นประกาศเริ่มต้นอย่างเป็นทางการของการให้พื้นที่

อำเภอบ้านดุงดำเนินการทำนาเกลือสินเธาว์จนปัจจุบันมีการประกอบกิจการเกลือสินเธาว์อำเภอบ้านดุง มีพื้นที่ 3,103-2-91 ไร่ โดยมีใบอนุญาตผู้ประกอบการจำนวน 188 ใบอนุญาต ผลผลิตเกลือมากกว่าปีละ 2.5 แสนตันหรือกว่า 100-150 ล้านบาท มีรายละเอียดดังนี้

1) พื้นที่ทำนาเกลือบ้านดุงน้อย ตำบลบ้านดุงและบ้านศรีสุทโธ ตำบลศรีสุทโธ มีพื้นที่ 1,867-0-64 ไร่ ได้รับใบอนุญาตจำนวน 133 ใบอนุญาต โดยมีสายน้ำสำคัญไหลผ่านได้แก่ ลำห้วยทวนและไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำท่ามะนาว

2) พื้นที่ทำนาเกลือบ้านฝาง บ้านโพนสูงเหนือ บ้านโพนสูงใต้ ตำบลโพนสูง มีพื้นที่ 641-1-83 ไร่ ได้รับใบอนุญาตจำนวน 27 ใบอนุญาต โดยมีสายน้ำสำคัญไหลผ่านได้แก่ ลำห้วยบ้าน ห้วยกลาง ห้วยแสง และไหลลงสู่ลำห้วยทวน

3) พื้นที่ทำนาเกลือบ้านทุ่ง ตำบลบ้านชัย มีพื้นที่ 595-0-44 ไร่ ได้รับใบอนุญาตจำนวน 48 ใบอนุญาต โดยมีสายน้ำสำคัญไหลผ่านได้แก่ ลำห้วยบ้าน ห้วยกลาง ห้วยผูกหนาม ห้วยก้านเหลือง และห้วยต้อน

ส่วนการผลิตเกลือในพื้นที่มีผู้ประกอบการรายใหญ่อยู่ 2 ราย ได้แก่ 1) บริษัทวรวัฒน์ ผู้ประกอบกิจการนาเกลือที่ตำบลบ้านชัย ประมาณ 40 ไร่ และตำบลบ้านดุง ประมาณ 200 ไร่ 2) บริษัทแสงอุดม ผู้ประกอบกิจการนาเกลือที่ตำบลบ้านดุง ประมาณ 400 ไร่ และตำบลโพนสูง ประมาณ 200 ไร่ ซึ่งการขายเกลือของผู้ประกอบการ ส่วนใหญ่ขายให้กับ 3 บริษัท ได้แก่ 1) บริษัทบางปู เอนไวรอนเมนทอล คอมเพล็กซ์ จำกัด 2) บริษัทเคมเม็กอุตสาหกรรม จำกัด จังหวัดสมุทรสาคร และ 3) บริษัทอติศรา เออร์ล่า มาบตาพุด ซึ่งเห็นว่า เกลือบ้านดุงมีคุณภาพที่ดี ซึ่งดีกว่าเกลือทะเล เพราะไม่มีซัลเฟตมาก เป็นเกลือที่ได้จากธารน้ำที่อยู่ใต้ดินของพื้นที่อำเภอบ้านดุง สามารถผลิตเป็นเกลือไอโอดีนได้ ซึ่งจะเสริมสารโปแตสเซียมไอโอดีนชนิดพิเศษ ในขั้นตอนการต้มโดยไม่ต้องคนน้ำ หรือสามารถผสมในขั้นตอนสุดท้ายด้วยการฉีดพ่นหรือคลุกเคล้าด้วยมือก็ได้เช่นกัน ที่สำคัญเกลือต้มของอำเภอบ้านดุง ทำมาจากน้ำเค็มปนหวานไม่มีรสขม แต่ถ้าเป็นเกลือรีไฟน์จะมีรสขมนั่นเอง

โดยภาพรวมเกลืออำเภอบ้านดุงมีกระบวนการผลิตที่เกิดจากผู้ประกอบการนาเกลือ เจาะบ่อบาดาลลึกประมาณ 70-80 เมตร สูบน้ำเกลือใต้ดินที่ได้จากการละลายของหินเกลือขึ้นมาใส่แปลงนาตากแดดไว้ประมาณ 16 วัน น้ำเกลือเปลี่ยนสภาพเป็นเม็ดเกลือ ซึ่งสามารถผลิตเกลือได้ในช่วง 6-7 เดือนต่อปี ซึ่งในช่วงเดือนพฤศจิกายน-พฤษภาคม โดยผ่านกระบวนการผลิตเกลือ 3 ประเภท ดังนี้

1) เกลือตาก เริ่มจาก 1) เตรียมดินประมาณ 3 วัน 2) สูบน้ำเข้าที่นา สูงประมาณ 4-5 นิ้ว ใช้เวลาตาก 15-16 วัน 3) เกลือตากแดดจับเป็นผลึกขาว และสุดท้าย 4) กวาดรวมกันเป็นกอง แล้วบรรจุกระสอบ เก็บเข้าฉาง

2) เกล็ดต้ม เริ่มจาก 1) สูบน้ำจากใต้ดิน 2) หม้อต้มขนาด 6 ม. X 2 ม. X 25 ซม. 3) ใช้ แกลบเป็นเชื้อเพลิงประมาณ 800-900 กก./หม้อ ใช้เวลา 10 ชม. กลายเป็นเกล็ดใส่ไอโอดีนใน ขณะที่น้ำเกลือเดือน 25 กรัม/หม้อ และสุดท้าย 4) ผลิตเกล็ดประมาณ 500 กก./หม้อ เก็บเข้าฉาง เกล็ด บรรจุเพื่อจำหน่ายทั่วประเทศ หรือวางขายหน้าร้านตามรายทางได้เลย

3) เกล็ดเสริมไอโอดีน มีกระบวนการวิธีเดียวกับเกล็ดต้ม ไปเพิ่มสารโปรแตสเซียมไอโอดेट ชนิดพิเศษในขณะต้ม หรือขณะก่อนที่จะมีการบรรจุลงเพื่อจัดจำหน่าย

สิ่งสำคัญของการทำนาเกลือ คือการได้เกล็ดที่มีคุณภาพ และส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมเชิงลบน้อย ที่สุด ซึ่งทุกครัวเรือนตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบันยอมขาดเกล็ดไม่ได้เพราะเกล็ดมีสรรพประโยชน์ มากมาย ดังเช่นว่า การดองผัก ดองผลไม้ ล้างผักฆ่าเชื้อโรค ถอนอาหารตกค้าง ดับกลิ่นเหม็นคาว เป็นส่วนผสมของอาหารมากมาย และเป็นส่วนผสมการทำปุ๋ยเคมี สิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น สบู่ ผงซักฟอก ครีมนวด เป็นต้น

ณ ปัจจุบัน ปี 2560 สิ่งที่พบเมื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูล คือ ปัญหาที่เป็นผลกระทบต่อชุมชนและ สิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อผู้ประกอบการนาเกลือ และการปรับตัวเพื่อให้ดำเนินชีวิตอยู่ได้ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของคุณกฤษฎาภรณ์ วัฒนกุล ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1) เกิดผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เปลี่ยนวิถีจากนาข้าวเป็นนาเกลือ (เดือนการทำนา ข้าวและนาเกลือมีช่วงแตกต่างกัน) แหล่งอาหารธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไป การเพาะปลูกพืชผักใน ชุมชนให้ผลิตน้อย และทำให้ไม่มีการปลูกพืชผักสวนครัวไว้สำหรับเลี้ยงชีพ แหล่งน้ำสำหรับเลี้ยงสัตว์ ตามธรรมชาติสูญเสีย วัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างกลายเป็นสนิม ผุกร่อนเร็วกว่าอายุการใช้งานจริง เกิด ความขัดแย้งระหว่างเกษตรกรนาข้าวและนาเกลือ ชั้นหินที่ถูกแรงดันน้ำพังทลาย ทำให้ดินทรุดได้ และผลที่สำคัญทำให้ประชาชนทั้งบ้านเรือน ทั้งนาข้าว ซึ่งอาจรวมถึงทั้งนาเกลืออพยพไปทำงานนอก ชุมชน รวมทั้งมีการอพยพของแรงงานจากนอกพื้นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ทำให้เป็นทางสังคมขึ้นได้

2) เกิดผลกระทบเกิดจากผู้ประกอบการนาเกลือ ได้แก่ มีช่วงเวลาจำกัดในการทำนา เกล็ดเพียง 6 เดือนเท่านั้น นาเกลือประเภทตากเสี่ยงต่อภาวะทางภูมิอากาศ ราคาเกล็ดขึ้นลงไม่ แน่นนอน เกล็ดค้างในโกดังจำนวนมาก มีสารปนเปื้อน มีค่าขนส่งสูงเพราะมีระยะทางไกล การค้าขาย เกล็ดต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง สหกรณ์ไม่เข้มแข็งขาดความรู้เงินทุนหมุนเวียนและการบริหารจัดการที่ เป็นมืออาชีพ การรับซื้อจากผู้ประกอบการรายย่อยไม่แน่นอนเพราะจำนวนการผลิตไม่คงที่จึงตกไป อยู่กับโรงงานขนาดใหญ่ สัดส่วนของเกล็ดตากเพื่อใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมเคมีมากเกินไป เกล็ดต้มมี ต้นทุนสูงกว่าเกล็ดตาก เครื่องมือในการต้มเกล็ดมีสภาพเก่าจึงมีการปนเปื้อนจากภาชนะและเขม่าฝุ่น ละเอียดองการต้มจึงไม่ค่อยสะอาดเท่าที่ควร ในบางพื้นที่ผู้ผลิตยังไม่มีใบอนุญาตประกอบการ บางบ่อ เจาะในพื้นที่สาธารณะ มีการสูบลูกเคียงเกินไป ผู้ประกอบการขาดจิตสำนึกในการปฏิบัติตาม

ข้อตกลงร่วมกันระหว่างประชาชน รัฐ ผู้ประกอบการ และเกิดการพังทลายของทำนบกั้นดินกั้นน้ำเค็ม ทำให้เสี่ยงต่อการแพร่กระจายน้ำเค็มออกจากพื้นที่

3) ข้อเสนอแนะและวิธีการแก้ปัญหาสำหรับพื้นที่การทำนาเกลือและพื้นที่ใกล้เคียง อาทิ การหยุดทำนาเกลือในพื้นที่ส่งผลกระทบต่อระบบแรง ใช้ระบบการทำนาเกลือด้วยเตาต้มสตรัมพลังงานแสงอาทิตย์ พัฒนาระบบสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น ค้นหาตลาดใหม่ เร่งพัฒนาแปรรูปเกลือเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ส่งเสริมการปลูกพืชในดินเค็ม ส่งเสริมการเลี้ยงปลาในนาเกลือ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีชีวิตนาเกลือ ในพื้นที่พบว่าคุณคุณภรณ์ วัฒนกุล ได้ปรับพื้นที่ส่วนหนึ่งจากการทำนาเกลือมาพัฒนาผลิตภัณฑ์เกลือเป็นเกลือสปา และปลูกพืชในพื้นที่ดินเค็มโดยการถมดินในนาเกลือเพิ่มขึ้นหนา 1 เมตร พยายามใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน มีการปลูกพืชผักสวนครัว ปลูกไม้ มะเฟือง มะนาว ต้นดอกแค และมีการปลูกเลี้ยงปลาในน้ำกร่อยด้วยเป็นต้น

วิถีคน 2 นา

การดำรงชีวิตของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ 2 นาคือทำได้ทั้งนาเกลือและนาข้าว จะมีวิธีการดำเนินการให้สามารถดำรงชีพได้ครั้งหนึ่งเป็นนา อีกครั้งหนึ่งเป็นนาเกลือ ซึ่งกระบวนการที่ได้มาขอข้อมูลโดยขั้นตอน ดังนี้

กระบวนการที่ 1 ผู้วิจัยลงพื้นที่ได้พูดคุยกับพัฒนาชุมชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

ภาพที่ 4.5 สัมภาษณ์หัวหน้าพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

กระบวนการที่ 2 ลงพื้นที่สัมภาษณ์ฝ่ายปกครองอำเภอบ้านดุง และชาวบ้านในตำบลบ้านดุง

ภาพที่ 4.6 สัมภาษณ์ปลัดอาวุโส อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

กระบวนการที่ 3 ลงเก็บข้อมูลพื้นที่นาเกลือใน 4 ตำบลที่ได้รับผลกระทบ 4 พื้นที่ใน 4 ตำบล อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ (1) บ้านฝาง หมู่ 9 ตำบลโพนสูง (2) บ้านโนนงาม หมู่ 11 ตำบลนาคำ (3) บ้านดุงใหญ่ หมู่ 1 ตำบลบ้านดุง และ (4) บ้านประดู่ หมู่ 6 ตำบลศรีสุทโธ

ภาพที่ 4.7 พื้นที่นาเกลือ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานีที่อยู่ภาวะฤดูฝน (หยุดทำนาเกลือ)

ภาพที่ 4.8-9 พื้นที่นาเกลือ และทำนาข้าวที่ตำบลบ้านดุงและโพนสูง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

กระบวนการที่ 4 ลงเก็บข้อมูลกับผู้ประกอบการทำนาเกลือ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

ภาพที่ 4.10-13 พื้นที่นาเกลืออำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

กระบวนการที่ 5 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับชาวนาที่ทำนาข้าวในฤดูฝน อำเภอบ้านดุง จังหวัด
อุดรธานี

ภาพที่ 4.14-17 พื้นที่นาข้าว นาเกลืออำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

ผู้วิจัยจึงสรุปคำว่า “วิถีคน 2 นา” มาพอสังเขปจากการเก็บข้อมูลที่เป็นปรากฏการณ์วิทยา ดังต่อไปนี้

(1) ผู้คนที่ทำนาข้าวเป็นรุ่นพ่อ แม่ เช่นเดียวกับคนที่เป็นผู้ประกอบการนาเกลือเป็นรุ่นพ่อ แม่ เช่นเดียวกัน

(2) คนทั้ง 2 พื้นที่ที่มีช่วงเวลาในการแบ่งฤดูกาลเพื่อการประกอบอาชีพ โดยฤดูฝนจะเป็นช่วงที่ได้นำฝนมาทำนาข้าวโดยมีคันดินเล็ก ๆ กันไม่ให้หน้าดินของนาเกลือไหลเข้ามาจะสามารถไถ่ หวานดำ ได้ ซึ่งจะมีเวลาอยู่ 6 เดือน คือ เดือนมิถุนายน – เดือนพฤศจิกายนของทุกปี ส่วนคนที่ทำนาเกลือช่วงนี้จะเป็นการต้มเกลือ ค้นหาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ สำหรับการนำเกลือส่งไปขายทั้งขายแบบปลีก และแบบส่ง ขึ้นอยู่กับลูกค้าที่สั่งจองไว้พอเริ่มเดือนธันวาคมจะเป็นการลงทำนาเกลือไปอีก 6 เดือน คือ เดือนธันวาคม – เดือนพฤษภาคมของทุกปีเช่นเดียวกัน

(3) ผู้ที่ทำนาข้าวและนาเกลือ อาศัย “น้ำ” เช่นเดียวกัน ต่างกันตรงที่ “นาข้าว ใช้น้ำจากฟ้า” แต่ “นาเกลือใช้น้ำจากใต้ดิน”

(4) ผู้คนรุ่นพ่อแม่ ยังคงใช้อาชีพดั้งเดิมของครอบครัวทำมาหากินเลี้ยงดูลูกหลาน ส่วนลูกหลานจะไปเรียนและทำงานในต่างจังหวัดจะไม่มีการมาสืบหน่อต่อพงศาอาชีพที่พ่อแม่ทำ แต่ก็ยังมีความสุขว่า “ตนเองได้ทำนาปลูกข้าวไว้ให้ลูกหลานเป็นของฝากเมื่อลูกเมื่อยามบ้าน” (ชาวนา)

(5) ทั้ง 2 วิถีชีวิต บอกตรงกันแม้คนภายนอกจากพัฒนาชุมชน และฝ่ายปกครองที่ได้สัมผัสกับผู้คนชาวนาข้าวและนาเกลือกล่าวตรงกันว่า “ชีวิตที่ลำบากมาก แต่ชีวิตก็มีความสุขเพราะมีอาชีพที่รักและผูกพันมายาวนาน”

(6) นักวิจัยได้กล่าวแบบตื้นตันว่า “ผมเห็นรอยยิ้มของคุณยายและคุณตาที่ทำนาข้าว” และ “ผมเห็นรอยยิ้มและเมื่อดเหงื่อที่ไหลจากใบหน้าที่มีความมุ่งมั่นทุ่มเทของคนทำนาเกลือ”

(7) ทั้ง 2 วิถีชีวิตเป็น “นักสู้” ในการดำรงชีพที่มีเงื่อนไขที่ยากลำบากของธรรมชาติที่ไม่เอื้ออำนวยมากนัก ทุกคนที่เป็นรุ่นพ่อ แม่จึงมีความแข็งแกร่งในชีวิต จึงไม่เคยอ่อนแอให้กับความยากลำบาก

(8) ลูกหลานบอกว่า “เป็นอาชีพที่ลำบาก” เลยไม่อยากทำต่อจากพ่อแม่เลยเข้ามาเรียนและทำงานในเมืองใหญ่ ๆ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร นาน ๆ กลับไปเยี่ยมบ้านสักครั้ง

(9) ทั้ง 2 วิถีชีวิตมีความเรียบง่ายเป็นพื้นฐานของชีวิต เรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนชีวิตให้เป็นไปตามสถานการณ์และสภาวะการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ มีการเผชิญกับความล้มเหลวมากมาย

(10) การเรียนรู้หนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญของคนทำนาข้าว คือการหล่อเลี้ยงต้นกล้าไว้ด้วยน้ำเสมอเพราะเป็นการใช้น้ำเป็นกำแพงแนวอนป้องกันไม่ให้ดินเค็มจนเกินไปและไม่ให้ความเค็มทำลายต้นกล้ามากจึงทำให้น้ำที่ใช้น้ำทำนาข้าวบางพื้นที่หรือที่ดินที่อยู่ใกล้กับนาเกลือมากจะเป็นน้ำกร่อย จึงสามารถทำให้น้ำทำนาได้และมีผลสัมฤทธิ์ได้เกินร้อยละ 70 ของข้าวที่ได้ทั้งหมดในจุดใกล้นาเกลือ